

Profil ogólnoakademicki

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: historia

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Uniwersytet

Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie

Data przeprowadzenia wizytacji: 5-6.11.2019 r.

Warszawa, 2019

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	3
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	3
członkowie:	3
1.2. Informacja o przebiegu oceny	3
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	4
3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	6
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	6
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	12
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	22
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	27
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	29
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	32
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	33
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	35
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	37
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	39
4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę	41
5. Załączniki:	42
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	42

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodnicząca: dr Agnieszka Janiak-Jasińska, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Dariusz Dolański, członek PKA,
2. dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska, ekspert PKA,
3. mgr inż. Małgorzata Piechowicz, sekretarz zespołu oceniającego,
4. Paweł Adamiec, ekspert PKA ds. studenckich.

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku historia prowadzonym na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2019/2020. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednio dokonano oceny w roku akademickim 2012/2013, przyznając ocenę pozytywną (uchwała Nr 615/2013 z dnia 3 października 2013 r.). Była to ocena instytucjonalna obejmująca działalność Wydziału Filologiczno-Historycznego.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół oceniający zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni, a dalszy jej przebieg odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z m.in. autorami raportu samooceny, członkami zespołów zajmujących się zapewnianiem jakości kształcenia, pracownikami biura karier, pracownikami odpowiedzialnymi za umiędzynarodowienie procesu kształcenia, realizację praktyk, pomoc osobom z niepełnosprawnościami, przedstawicielami Samorządu Studenckiego, kół naukowych, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, studentami oraz nauczycielami akademickimi. Ponadto przeprowadzono hospitację zajęć dydaktycznych, dokonano oceny losowo wybranych prac dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi i zalecenia, o których Przewodnicząca zespołu oceniającego oraz współpracujący z nią eksperci poinformowali Władze Uczelni na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	historia
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}	historia 79% (dyscyplina wiodąca) archeologia 6% językoznawstwo 12% filozofia 1,5% informatyka 1,5%
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów, 180 pkt ECTS
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym	4 tygodnie: specjalność nauczycielska 75 h /4 ECTS pozostałe specjalności: 120 h / 4 ECTS
Specjalności/specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	nauczycielska, archiwistyczna, krajoznawczo-turystyczna, rekonstrukcja historyczna, antropologia historyczna, militarioznawstwo, regionalistyka, historia narodów słowiańskich
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	licencjat
Liczba studentów kierunku	42
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	1830
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	176
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	102
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	65

¹W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny - nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się oraz nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej oraz pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku

² Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818).

Nazwa kierunku studiów	historia
Poziom studiów	studia drugiego stopnia
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{3,4}	historia 94,5% (dyscyplina wiodąca) językoznawstwo 5,5%
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry, 120 pkt ECTS
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym	4 tygodnie specjalność nauczycielska 75 h / 4 ECTS specjalność archiwistyczna regionalistyka militaroznawstwo 120 h / 4 ECTS specjalność antropologia historyczna 120 h / 5 ECTS specjalność rekonstrukcja historyczna 120 h / 6 ECTS pozostałe specjalności bez praktyk
Specjalności/specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	nauczycielska, archiwistyczna, krajoznawczo-turystyczna, rekonstrukcja historyczna, antropologia historyczna, militaroznawstwo, regionalistyka, historia narodów słowiańskich
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	magister
Liczba studentów kierunku	18
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	825
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	114
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	78

³W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny - nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się oraz nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej oraz pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku

⁴Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818).

3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Kształcenie na kierunku historia prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia na w pełni wpisuje się w misję i strategię rozwoju Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie. Uczelnia wywodząca się z Wyższej Szkoły Pedagogicznej kształci i prowadzi badania naukowe w zakresie nauk humanistycznych, w tym w szczególności w zakresie dyscypliny naukowej historia.

Koncepcja kształcenia na kierunku historia studiów pierwszego i drugiego stopnia zakłada przygotowanie absolwenta o wykształceniu humanistycznym i wszechstronnej wiedzy w zakresie historii Polski i powszechnej obejmujące 1) faktografię, 2) wiedzę o procesach historycznych i faktach „długiego trwania” 3) wiedzę o wyznacznikach czasowo-przestrzennych i ujęciach komparatystycznych faktów oraz procesów historycznych. Koncepcja studiów przewiduje przygotowanie absolwenta do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinie naukowej historia. Ponadto absolwent studiów historycznych powinien znać jeden język obcy, w tym słownictwo specjalistyczne z zakresu historii oraz posiadać umiejętności wykorzystywania w pracy historyka technologii informatycznych. To ogólnohistoryczne przygotowanie w zakresie dyscypliny naukowej historia wspierane przez specyficzne dla niej umiejętności językowe i informatyczne jest podstawą do kształcenia w zakresie specjalności o zróżnicowanym charakterze, które zorientowane są na pracę w oświacie (specjalność nauczycielska), archiwach zakładowych i państwowych (specjalność archiwistyczna), turystyce (specjalność krajoznawczo-turystyczna), instytucjach kultury i mediach (specjalność antropologia historyczna), własnej działalności gospodarczej, branży eventowej (specjalność rekonstrukcja historyczna), formacjach zapewniających bezpieczeństwo: Siły Zbrojne, Narodowe Siły Rezerwy, Policja, Państwowa Straż Pożarna, straże municypalne, komórki zarządzania kryzysowego administracji samorządowej, muzeów, instytucji kultury (specjalność militarnoznawstwo), muzeach, ośrodkach kultury i instytucjach nauki oraz instytucjach promujących integrację europejską (specjalność historia narodów słowiańskich) oraz ponownie w muzeach, instytucjach kultury, ale też w instytucjach ds. promocji miasta i regionu (specjalność regionalistyka). Wszystkie specjalności przewidywane są w programach studiów pierwszego i drugiego stopnia, a koncepcja kształcenia przewiduje pogłębianie na studiach drugiego stopnia kompetencji uzyskanych podczas studiów pierwszego stopnia. Na przykład w przypadku specjalności archiwistycznej absolwent studiów pierwszego stopnia przygotowany jest do pracy w archiwach zakładowych, a także w administracji państwowej i samorządowej, a absolwent studiów drugiego stopnia w archiwach państwowych oraz specjalistycznych (IPN, kościelnych) i – co mniej zrozumiałe – ponownie w instytucjach państwowych i samorządowych. Sposób sformułowania koncepcji kształcenia na specjalności nauczycielskiej studiów pierwszego stopnia: absolwent przygotowany jest do pracy w szkolnictwie stopnia podstawowego sugeruje, że będzie mógł po ukończeniu studiów podjąć pracę w zawodzie nauczyciela. Sformułowanie to jest sprzeczne ze standardami kształcenia nauczycieli określonymi rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450), które zakłada, że uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela mogą otrzymać tylko osoby z tytułem zawodowym magistra.

Kierunek na studiach pierwszego stopnia został przyporządkowany do pięciu dyscyplin naukowych: historia – 79%, archeologia – 6%, językoznawstwo – 12%, filozofia – 1,5 %, informatyka –1,5%, natomiast na studiach drugiego stopnia do dwóch dyscyplin naukowych: historia – 94,5%

i językoznawstwo – 5,5%. Koncepcja kształcenia wyraźnie lokuje go jednak w dyscyplinie naukowej historia i nie odpowiada ona wszystkim pozostałym wskazanym dyscyplinom naukowym. Nie zakłada bowiem wyposażenia absolwentów w naukowy aparat pojęciowy i kompetencje badawcze w ramach tych dyscyplin. Znajduje to także potwierdzenie w zakresie konstrukcji programu studiów i treści programowych (szerzej w kryterium 2).

W Uczelni prowadzone są badania naukowe w zakresie wszystkich dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany kierunek studiów, jednak sama Uczelnia wskazuje jedynie na powiązanie z koncepcją kształcenia badań w dyscyplinie naukowej historia. Badania te prowadzone są w szerokim zakresie i odpowiadają wszystkim epokom historycznym od historii starożytnej po historię najnowszą, w różnych subdyscyplinach: historii politycznej, społecznej, gospodarczej, kultury, naukach pomocniczych historii, metodologii historii, odpowiadającym prowadzonym specjalnościom, np. w zakresie historii regionalnej, bronioznawstwa, historii wojskowości, relacji Polska-Wschód, prowadzonej z perspektywy antropologicznej historii kultury, archiwistyki i dydaktyki historii.

Wielość oferowanych na kierunku specjalności wskazuje na orientowane kształcenia na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego związanego z tradycyjnymi dla absolwentów kierunku historia obszarami oświaty, archiwistyki, muzealnictwa i turystyki, ale też poszukiwanie nisz związanych z rozwijającym się sektorem eventowym lub bezpieczeństwem. Powiązanie oferty kształcenia z potrzebami rynku pracy jest przede wszystkim wynikiem wewnętrznych analiz prowadzonych w Instytucie Historii, w mniejszym stopniu podparte jest konsultacjami z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Wśród współpracujących z Instytutem Historii placówek nie ma żadnej reprezentującej branżę eventową (nie mówiąc o sprofilowaniu na rekonstrukcje historyczne) ani branży ochrony mienia i ludzi czy bezpieczeństwa, a wskazany przez Uczelnię zakres współpracy z jednostkami administracji samorządowej dotyczy działalności popularyzatorskiej, promocji, organizacji jubileuszy i konkursów itp. Do procesu określania koncepcji i celów kształcenia nie są włączani studenci.

Programy studiów pierwszego i drugiego stopnia dla cykli kształcenia rozpoczynających się w roku akademickim 2019/2020 zostały przyjęte uchwałami senatu 112 i 113 z 26 czerwca 2019 roku. Określone w nich efekty uczenia się częściowo powielają efekty kształcenia określone dla kierunku uchwałą senatu 45/2012 z dnia 23 maja 2012 roku, eliminując przy tym wykluczające się efekty osiągnięte tylko w ramach prowadzonych na kierunku specjalności, nie zastępując ich jednak generycznymi efektami pozwalającymi na powiązanie efektów sformułowanych dla poszczególnych przedmiotów realizowanych w ramach specjalności z efektami kierunkowymi.

Efekty uczenia się nie są w pełni zgodne z koncepcją kształcenia, ponieważ nie w pełni odpowiadają właściwym poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji. Na przykład efekt KW_01 dla studiów pierwszego stopnia przewiduje, że absolwent wykazuje się znajomością podstawowej terminologii fachowej z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, podczas gdy charakterystyki PRK dla poziomu 6 przewidują stopień zaawansowany. Pod tym względem efekty uczenia się nie są ze sobą spójne. Z jednej strony bowiem absolwent studiów pierwszego stopnia zgodnie z efektem K_W11 (sic!): „czyta ze zrozumieniem prosty tekst w języku obcym związany z tematyką historyczną. Zna podstawowe słownictwo ze studiowanej dziedziny”, z drugiej jednak strony według efektu K_U10: „potrafi porozumiewać się w języku obcym z osobami ze środowiska zawodowego. Prowadzi korespondencję prywatną i służbową”. O ile można uznać, że efekt KU_10 odpowiada poziomowi B2 ESOKJ, to czytanie ze zrozumieniem prostego tekstu nie jest spójne z kompetencjami związanymi z rozumieniem „znaczenia głównych wątków przekazu zawartego w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne” właściwymi dla poziomu B2. Przywołany tu efekt w KW_11 w kategorii wiedza został sformułowany częściowo w kategoriach umiejętności: „absolwent czyta”. Taki sposób formułowania efektów, który odnosi się jednocześnie do różnego rodzaju kategorii: wiedzy, umiejętności lub kompetencji społecznych utrudnia stworzenie systemu weryfikacji efektów uczenia się i systemu oceniania studentów. Jak bowiem wskazano w opisywanym przypadku, student może znać słownictwo, ale nie opanować umiejętności czytania ze zrozumieniem. Objęcie tych dwóch kompetencji jedną oceną nie jest więc w zasadzie możliwe. Niektóre efekty zostały sformułowane zbyt szeroko i dotyczą odległych kompetencji, jak np. efekt KW_03 na studiach pierwszego stopnia

dotyczący jednocześnie znajomości metod badawczych i metodyki nauczania historii. Podobnie w sposób łączący odległe od siebie kompetencje, a przy tym w poddający się różnym interpretacjom sformułowany jest np. efekt K_U01 na studiach drugiego stopnia: „Samodzielnie wyszukuje, selekcjonuje, wykorzystuje, stawia hipotezy badawcze (sic!) i poddaje krytycznym ocenom informacje z różnych źródeł wiedzy niezbędne do poznania procesu historycznego. Posiada umiejętność samodzielnego kształcenia i zdolność kierowania własną karierą”. Niezrozumiałe jest formułowanie w stosunku do hipotez badawczych umiejętności ich wyszukiwania, sekcjonowania i wykorzystywania, która jest przydatna w przypadku informacji pozyskiwanych z różnych źródeł. Poza tym nie sposób wspólną oceną objąć umiejętności selekcjonowania informacji i umiejętności kierowania własną karierą, bo nie muszą iść one w parze i wzajemnie się nie warunkują. Niepoprawnie sformułowany jest też efekt K_W08 na tym samym poziomie studiów „Rozumie powiązania interdyscyplinarne historii z naukami pomocniczymi historii...”, bo nauki pomocnicze historii są jedną z subdyscyplin dyscypliny naukowej historia. Efekty uczenia się nie zawsze też odpowiadają charakterystynom PRK, do których zostały przyporządkowane. Na przykład efekt KW_01 na studiach drugiego stopnia „wykazuje się znajomością terminologii fachowej z zakresu nauk humanistycznych i społecznych na poziomie rozszerzonym” odwołuje się m.in. do charakterystyki P7S_WK, dotyczącej 1) wiedzy o fundamentalnych dylematach współczesnej cywilizacji, 2) ekonomicznych, prawnych, etycznych i innych uwarunkowaniach różnych rodzajów działalności zawodowej związanych z kierunkiem studiów i 3) podstawowych zasad tworzenia i rozwoju form przedsiębiorczości.

Kierunkowe efekty uczenia się na studiach pierwszego stopnia nie odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w dyscyplinach archeologia, językoznawstwo, filozofia i informatyka oraz na studiach drugiego stopnia do dyscypliny naukowej językoznawstwo, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania do prowadzenia badań naukowych w zakresie tych dyscyplin. Natomiast w pełni odpowiadają one specyfice dyscypliny naukowej historia. Są zgodne z aktualnym stanem wiedzy w tej dyscyplinie i zakresem badań naukowych prowadzonych w Uczelni. Uwzględniają wiedzę z zakresu metodologii badań historycznych, nauk pomocniczych historii, kształtowanie umiejętności badawczych: wyszukiwania i selekcjonowania informacji, stawiania hipotez, krytycznej interpretacji i analizy źródeł historycznych itd. oraz kompetencji badawczych jak np. organizowanie pracy i zarządzanie czasem, czy poszanowanie odmiennych poglądów i przeciwstawianie się instrumentalizacji historii. Efekty uczenia się na studiach pierwszego i drugiego stopnia przewidują także umiejętność komunikowania się w języku obcym, choć nie wskazują jednoznacznie na odpowiadający klasyfikacji ESOKJ poziom.

Efekty uczenia się sformułowane dla poszczególnych przedmiotów ujętych w planie studiów częściowo powielają wady efektów kierunkowych. Między innymi bywają formułowane jednocześnie w kilku kategoriach, np. efekt w zakresie wiedzy sformułowany jednocześnie w zakresie wiedzy i umiejętności „zna i potrafi wyjaśnić...” w przedmiocie nauki pomocnicze historii średniowiecznej i nowożytnej na studiach pierwszego stopnia, czy efekt w zakresie wiedzy dla przedmiotu warsztat naukowy antropologa historii: „student zapoznał się z zagadnieniami dotyczącymi...”, który nie dotyczy wiedzy, którą student powinien opanować, ale wykonanych czynności. Niektóre efekty sformułowane dla przedmiotów są bardzo rozbudowane, jak np. efekt „posiada wiedzę w zakresie terminologii, teorii i aparatu metodologicznego charakterystycznego dla badań nad codziennością. Rozumie potrzebę prowadzenia pogłębionych badań nad kulturą, tradycją, obyczajami, analizą wierzeń, interpretacją zachowań ceremonialnych, obrzędów rodzinnych tradycyjnych i współczesnych”, dla przedmiotu antropologia codzienności do końca XVIII wieku, który jednocześnie dotyczy i wiedzy, i kompetencji społecznych.

Nieprecyzyjne sformułowanie kierunkowych efektów uczenia się w zakresie umiejętności językowych przenosi się na efekty uczenia się dla lektoratów. Przewidziany np. w przypadku lektoratu języka niemieckiego na studiach pierwszego stopnia poziom wiedzy ma służyć rozumieniu i tworzeniu „prostych tekstów, zarówno ustnych jak i pisanych”, a w zakresie umiejętności student ma rozumieć „jasne standardowe wypowiedzi dotyczące typowych spraw i zdarzeń”. Na poziomie efektów przedmiotowych widoczna jest także tendencja do łączenia w jednym efekcie odległych od siebie kompetencji, niedających objąć się jedną wspólną oceną. Na przykład w przedmiocie historia Polski

1918-1945 na studiach pierwszego stopnia został sformułowany efekt: „Potrafi budować warsztat naukowo-badawczy. Umiejętnie analizuje uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wpływające na rozwój wydarzeń w Polsce w XX wieku”.

Efekty uczenia się dla poszczególnych przedmiotów nie zawsze prawidłowo uszczegóławiają efekty kierunkowe. Na przykład do przywoływanego przedmiotu historia Polski 1918-1945 przyporządkowano trzy efekty w kategorii umiejętności: KU_04 „Potrafi samodzielnie wyszukiwać informacje, uzupełniać i rozszerzać swoją wiedzę i umiejętności (samodoskonalenie i samokształcenie), przeprowadzać kwerendę i zdobywać wiedzę posługując się bibliografiami, bazami danych itp.”; K_U08: „Formułuje samodzielne opinie i wnioski na temat kluczowych zagadnień z zakresu nauk historycznych i związanych z nimi dyscyplin. Identyfikuje i rozwiązuje problemy merytoryczne” i K_U09: „Wykazuje umiejętność przeprowadzania analizy porównawczej. Posiada zdolność do syntezy”. Uszczegóławiające je efekty na poziomie przedmiotu zostały sformułowane następująco:

- „Potrafi umiejętnie wykorzystywać różne źródła informacji z zakresu literatury przedmiotu i źródeł.
- Potrafi budować warsztat naukowo-badawczy. Umiejętnie analizuje uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne wpływające na rozwój wydarzeń w Polsce w XX wieku.
- Potrafi właściwie analizować procesy zachodzące w najnowszej historii Polski oraz wskazać ich wpływ na dzieje innych państw”.

Tylko ostatni z przytoczonych tu efektów przedmiotowych da się powiązać z efektem kierunkowym K_U09. Natomiast żaden z pozostałych efektów nie dotyczy określonych w efektach kierunkowych KU_04 i K_U08 umiejętności wyszukiwania informacji i przeprowadzania kwerendy czy umiejętności samodzielnego formułowania wniosków. W przypadku części przedmiotów specjalnościowych sformułowane dla nich efekty uczenia się nie dają powiązać się z efektami kierunkowymi, bo te nie zawierają generycznych efektów odnoszących się do specjalności. Dla niektórych przedmiotów realizowanych w ramach specjalności dla cykli kształcenia rozpoczynających się w roku akademickim 2019/2020 zachowano przyporządkowanie do efektów kształcenia przyjętych w roku 2012.

Zdarza się, że efekty uczenia się sformułowane dla poszczególnych przedmiotów odpowiadają innym efektom kierunkowym, niż te, które zostały do tych przedmiotów przypisane. Na przykład dla nauk pomocniczych historii średniowiecznej i nowożytnej został sformułowany efekt „posiada świadomość znaczenia ciągłości historycznej i dziedzictwa kulturowego”, mimo że odpowiedni efekt kierunkowy o podobnej treści (K_K03) nie został do przedmiotu przyporządkowany.

Odrębny problem stanowi formułowanie efektów uczenia się w kontekście nazwy przedmiotu, która identyfikuje przypisany mu ogólny zakres kształcenia i koncepcję programową. Na przykład do przedmiotu prawo archiwalne realizowanego na specjalności archiwistycznej w efektach uczenia się problematyka prawa poruszana jest tylko marginalnie. W kategorii wiedza zostały one sformułowane następująco: „Posiada wiedzę teoretyczną z zakresu: archiwistyki ogólnej i szczegółowej na poziomie organizowania i prowadzenia archiwum zakładowego oraz opracowywania materiałów archiwalnych. Zna i analizuje podstawy prawne postępowania z dokumentacją oraz rozróżnia rodzaje współczesnej dokumentacji. Zna podstawową terminologię i posługuje się zasobem środków językowych umożliwiającym realizację zadań zawodowych w zakresie następujących tematów: praca archiwisty, miejsce pracy i kształcenie zawodowe, charakterystyczne dla zawodu archiwisty”. Identycznie zostały sformułowane efekty dla realizowanego na tej samej specjalności przedmiotu public relations w archiwach, a żaden z zacytowanych wyżej efektów nie odnosi się do relacji publicznych i kontaktów z otoczeniem.

W przypadku przygotowania do zawodu nauczyciela efekty uczenia się zostały sformułowane na poziomie poszczególnych zajęć wchodzących w skład specjalności nauczycielskiej. Zostały one przygotowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450) uwzględniając zasadnicze wprowadzone do standardów novum dotyczące pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Został jednak pominięty nowy w stosunku do wcześniejszych regulacji ogólny efekt uczenia się dotyczący funkcjonowania narządu wzroku i równowagi oraz przeniesiony ze wcześniejszych regulacji efekt dotyczący udzielania pierwszej pomocy. Poza tym wyjątkami studenci, którzy rozpoczęli studia pierwszego stopnia 1 października

2019 roku, i po ich ukończeniu podejmą dalsze kształcenie na specjalności nauczycielskiej prowadzące do uzyskania tytułu zawodowego magistra mają w zasadzie zapewnioną realizację wszystkich efektów określonych w nowych standardach kształcenia nauczycieli. Nie dotyczy to roczników wcześniejszych, które do końca cyklu kształcenia na studiach pierwszego stopnia realizują efekty uczenia się odpowiadające standardom kształcenia nauczycieli określonym rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012, poz. 131). Efekty uczenia się sformułowane w obu rozporządzeniach w większości dotyczą porównywalnej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, ale dotychczasowe standardy nie przewidywały wskazanych wyżej kompetencji, które nie są więc realizowane w dotychczasowych programach studiów w odniesieniu do szkoły podstawowej. Tak więc studenci studiów pierwszego stopnia, którzy rozpoczęli je przed rokiem akademickim 2019/2020 po ukończeniu studiów drugiego stopnia nie uzyskają wszystkich efektów uczenia się określonych w nowych standardach i jednocześnie na mocy wprowadzonych regulacji nie otrzymają uprawnień do nauczania w szkołach podstawowych.

W zakresie kryterium 1 rekomenduje się:

1. W koncepcji kształcenia dla *specjalności nauczycielskiej* na studiach pierwszego stopnia wyraźnie wskazać, że ich ukończenie nie prowadzi do uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela i wymaga kontynuacji studiów na tym samym kierunku na studiach drugiego stopnia.
2. Realne włączenie w proces opiniowania koncepcji kształcenia przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego reprezentujących działalność odpowiadającą zakładanym modyfikacjom oraz studentów.
3. Formułowanie efektów uczenia się (kierunkowych i przedmiotowych):
 - w sposób odpowiadający jednej z trzech kategorii: wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne;
 - w odniesieniu do spójnych kompetencji, dających się objąć wspólną oceną;
 - w sposób niepoddający się różnym interpretacjom.
4. Wyłączenie z kompetencji uzyskiwanych przez wszystkich studentów kierunku wiedzy z zakresu dydaktyki historii.
5. Prawidłowe powiązanie efektów uczenia się sformułowanych dla przedmiotów z efektami kierunkowymi.
6. Opracowanie efektów uczenia się dla przedmiotów w powiązaniu z określonym w ich nazwie zakresem kształcenia i celem przedmiotu.
7. Wskazanie w sylabusach dla cykli kształcenia rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020 tylko obowiązujących od tego cyklu kierunkowych efektów uczenia się.
8. Uzupełnienie efektów uczenia się w zakresie przygotowania do zawodu nauczyciela o wiedzę dotyczącą narządu wzroku i równowagi, udzielania pierwszej pomocy.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Prowadzony na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym w Częstochowie kierunek historia wpisuje się w strategię i misję Uczelni. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku mieści się w dyscyplinie naukowej historia i nie jest powiązana z pozostałymi dyscyplinami, do który kierunek został przyporządkowany. Jednocześnie opis uprawnień, które otrzymuje absolwent *specjalności nauczycielskiej*, zakładający, że absolwenci studiów pierwszego stopnia uzyskają uprawnienia do nauczania w szkołach podstawowych, nie odpowiada standardom kształcenia nauczycieli określonym rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450). W formułowaniu koncepcji studiów Uczelnia bierze pod uwagę oczekiwania lokalnego rynku pracy, ale jest to wynik raczej wewnętrznych analiz niż rzeczywistych konsultacji przeprowadzanych z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Do tego procesu nie są włączani studenci.

Sformułowane dla kierunku efekty uczenia się dotyczą wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych przygotowaniem do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinie naukowej historia. Sposób ich sformułowania nie odpowiada jednak poziomom określonym w Polskiej Ramie Kwalifikacji, w tym także w zakresie poziomu uzyskiwanych przez studentów umiejętności posługiwania się językiem obcym. W kierunkowych efektach uczenia się nie zostały także uwzględnione generyczne efekty odpowiadające prowadzonym na kierunku specjalnościom. Wbrew koncepcji kształcenia kompetencje związane z nauczaniem historii wskazano jako osiągnięte przez wszystkich studentów kierunku. W przypadku specjalności przygotowującej do zawodu nauczyciela efekty uczenia się zostały sformułowane na poziomie poszczególnych zajęć i odpowiadają efektom określonym w standardach kształcenia nauczycieli. Jednak dla okresu przejściowego, w którym studia pierwszego stopnia prowadzone są zgodnie ze standardami kształcenia nauczycieli określonymi w 2012 roku, a studia drugiego stopnia już zgodnie z nowymi standardami nie zostały uwzględnione różnice programowe wynikające z obu standardów. Ponadto część efektów uczenia się (kierunkowych i przedmiotowych) sformułowanych jest jednocześnie w dwóch różnych kategoriach (np. wiedzy i umiejętności), w odniesieniu do odległych od siebie kompetencji i w sposób poddający się różnym interpretacjom. Nie wszystkie efekty uczenia się sformułowane na poziomie przedmiotów są prawidłowo powiązane z efektami kierunkowymi, w niektórych sylabusach są nawet wskazane symbole z nieobowiązujących już efektów kierunkowych. W pojedynczych przypadkach efekty nie odpowiadają nazwie przedmiotu, zdarzają się też sytuacje, w których dla różnych przedmiotów sformułowane są identyczne efekty uczenia się.

O propozycji oceny kryterium spełnione częściowo zaważyło niewłaściwe przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych, częściowa niezgodność efektów uczenia się z poziomem wskazanym w Polskiej Ramie Kwalifikacji oraz nieuwzględnienie efektów uczenia się określonych w standardach kształcenia nauczycieli w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole podstawowej.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

1. Przyporządkowanie kierunku do dyscypliny lub dyscyplin naukowych, którym odpowiada koncepcja kształcenia na kierunku.
2. Dostosowanie kierunkowych efektów uczenia się do określonego dla 6 i 7 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji stopnia zaawansowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, w tym wskazanie wprost poziomu umiejętności językowych wg systemu ESOKJ.
3. Uzupełnienie programu studiów drugiego stopnia dla roczników rozpoczynających kształcenie w latach 2019-2021 o efekty wynikające z różnic programowych między standardami kształcenia nauczycieli z 2012 i 2019 roku (przygotowanie w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, wiedzy z zakresu budowy narządów równowagi i wzroku oraz umiejętności udzielania pierwszej pomocy).
4. Prawidłowe powiązanie kierunkowych efektów uczenia się z charakterystykami Polskiej Ramy Kwalifikacji

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Treści programowe na studiach pierwszego stopnia dla przedmiotów w zakresie kształcenia kierunkowego odpowiadają dyscyplinie naukowej historia i obejmują wszystkie epoki historyczne w układzie chronologicznym od prehistorii po historię najnowszą. Odnoszą się one z reguły tylko do wiedzy, nie uwzględniając celowej realizacji efektów uczenia się z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Treści kształcenia cechują się z aktualnością, choć w nadmiarze wskazane są w literaturze podstawowej obok najnowszych podręczników także opracowania pochodzące sprzed kilkudziesięciu lat, które należą już do klasyki historiografii i w znaczącej mierze straciły walor aktualności. Tego typu opracowania z powodzeniem mogłyby znaleźć się na liście literatury uzupełniającej, nie powinny jednak stanowić podstawowych zalecanych podręczników. Dotyczy to wszystkich epok, poza historią starożytną w tym nawet historii XX wieku, dla której publikacje wydane w latach 70. i 80. XX obciążone są ideologicznym balastem i interwencją cenzury, a zalecane tzw. wydawnictwa niezależne sięgające genezą lat 50. również dawno straciły walor aktualności. Niewłaściwym wydaje się być zamieszczenie w literaturze podstawowej dla przedmiotu nauki pomocnicze historii XIX i XX wieku pochodzącej z 1957 roku publikacji dotyczącej archiwistyki i archiwoznawstwa. Ujęta w ramach kształcenia kierunkowego wiedza z zakresu dyscypliny archeologia ma charakter operacyjny, łatwy do przekazania i opanowania, dotyczy zdarzeń i procesów wprowadzających w czasy historyczne. Nie uwzględnia ona przygotowania studentów do prowadzenia badań naukowych w zakresie tej dyscypliny, choć – charakteryzując główne metody badawcze – wyjaśnia na czym polega różnica między archeologią a historią. Przygotowanie do prowadzenia badań naukowych na ocenianym kierunku dotyczy wyłącznie dyscypliny naukowej historia. Wiąże się ono z uzyskiwaniem przez studentów pogłębionej wiedzy historycznej, ale też umiejętności do prowadzenia badań naukowych w zakresie wykorzystania nauk pomocniczych historii, korzystania z podstawowych metod badawczych, znajomości głównych ujęć teoretycznych w historii oraz pragmatycznej strony pracy historyka, związanej z przeprowadzaniem kwerend czy redagowaniem tekstu o charakterze naukowym (biografie, przypisy, odsyłacze) z uwzględnieniem zastosowania technik informatycznych oraz kompetencji społecznych związanych np. z postawami etycznymi.

Treści programowe realizowane w ramach przedmiotów kierunkowych oraz związanych z warsztatem naukowym historyka, mimo że nie zawsze odnoszą się wprost do umiejętności i kompetencji społecznych, umożliwiają osiągnięcie wszystkich kierunkowych efektów uczenia się z wyjątkiem efektu KW_03 na studiach pierwszego stopnia w części dotyczącej znajomości metodyki nauczania historii. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia w całości w powiązaniu z treściami programowymi dla specjalności nauczycielskiej. Poza tym w niewystarczającym stopniu – co uwiaryściły pisemne prace studentów – realizowane są zagadnienia związane z korzystaniem z nowoczesnych technologii w zakresie krytycznego podejścia do materiałów pozyskiwanych przez Internet, w tym także w kontekście klasyfikacji źródeł i literatury.

W zakresie kształcenia języka niemieckiego treści programowe dotyczą zasobów leksykalnych związanych z różnymi sytuacjami codziennymi i nie odnoszą się do języka specjalistycznego, w zakresie języka angielskiego język specjalistyczny nie dotyczy dyscypliny naukowej historia, lecz zagadnień związanych z językiem biznesu, turystyki, medycyny i prawa. Tak więc treści programowe w zakresie kształcenia języków obcych nie umożliwiają osiągnięcia efektu K_W11 zakładającego czytanie ze zrozumieniem tekstów w języku obcym związanych z tematyką historyczną i znajomość podstawowego słownictwa ze studiowanej dziedziny.

Treści programowe nie odnoszą się do dyscypliny naukowej filozofia, choć w programie studiów przewidziany jest przedmiot podstawy filozofii – jednak jak w przypadku dyscypliny archeologia – służy on przekazaniu wiedzy o charakterze operacyjnym, stanowiącej humanistyczny background dla pogłębionych kompetencji w dyscyplinie naukowej historia. Także opisany wyżej zakres wiedzy

i umiejętności dotyczący kształcenia w zakresie języków w obcych, ale także i języka łacińskiego dotyczy operacyjnych umiejętności posługiwania się językiem obcym, które nie wymagają podparcia teoretycznymi ujęciami dyscypliny naukowej językoznawstwo. Podobnie jest z dyscypliną naukową informatyka, bowiem treści programowe z zakresu technologii informatycznych dotyczą umiejętności posługiwania się pakietem biurowym lub specjalistycznym oprogramowaniem właściwym dla specjalności studiów oraz umiejętności wyszukiwania informacji w Internecie.

Nie zawsze też treści programowe odpowiadają sformułowanym dla poszczególnych przedmiotów efektom uczenia się. Przywołać można tu ponownie przykład przedmiotów prawo archiwalne i public relations w archiwistyce, dla których zostały sformułowane identyczne efekty uczenia się, nieodpowiadające zakresowi określonego w nazwie tych przedmiotów, a treści programowe zostały zróżnicowane i odpowiadają nazwom obydwu modułów.

Odrębny problem stanowi spójność treści programowych realizowanych w ramach poszczególnych specjalności w powiązaniu z kierunkowymi efektami uczenia się i koncepcją kształcenia. I tak treści programowe dla wszystkich oferowanych na kierunku specjalności odpowiadają w znacznej części kierunkowym efektom uczenia się, bo opierają się na wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach społecznych w dyscyplinie naukowej historia wzbogaconych o zróżnicowaną dla poszczególnych specjalności operacyjną wiedzę i umiejętności z zakresu antropologii, psychologii, pedagogiki, public relations, wiedzy o kulturze, technologii informatycznych, etnografii, geografii, ekologii, religioznawstwa itp., które wykraczają nieco poza zakres kompetencji określonych w kierunkowych efektach uczenia się. Przy tym w części specjalności treści programowe nie odpowiadają koncepcji kształcenia określonej dla poszczególnych specjalności. I tak absolwenci studiów pierwszego stopnia w specjalności:

1. antropologia historyczna powinni być przygotowani do pracy w instytucjach kultury, jednostkach samorządowych i mediach jako specjaliści od badania zjawisk społeczno-kulturowych, ale treści programowe nie wyposażają ich w narzędzia i metody w zakresie badań społecznych odnosząc się tylko do umiejętności interpretowania artefaktów;
2. rekonstrukcja historyczna powinni odpowiedzieć na zainteresowanie odtwarzaniem wydarzeń historycznych, ale treści programowe nie odnoszą się do logistycznych, prawnych i biznesowych aspektów organizacji tego typu przedsięwzięć;
3. militaroznawstwo powinni być przygotowani do pracy m.in. w jednostkach zmilitaryzowanych, policji, komórkach zarządzania kryzysowego, ale treści programowe dotyczą wyłącznie historii wojskowości i naukowego warsztatu historyka wojskowości;
4. historia narodów słowiańskich powinni być przygotowani do pracy m.in. w instytucjach promujących integrację europejską, ale treści programowe nie odnoszą się do zagadnień integracji europejskiej (które dla odmiany są uwzględnione na specjalności regionalistyka), komunikacji społecznej i podejmowania działań promocyjnych;
5. regionalistyka powinni być przygotowani do pracy m.in. w jednostkach promocji miast i regionów, ale treści programowe nie odnoszą się do komunikacji społecznej i podejmowania działań promocyjnych.

Większość zdiagnozowanych tu braków (poza dwiema ostatnimi specjalnościami) uzupełniona jest na studiach drugiego stopnia i dopiero ich absolwent posiada kompetencje założone w koncepcji kształcenia dla studiów pierwszego stopnia.

W przypadku specjalności archiwistycznej z punktu widzenia koncepcji kształcenia, zgodnie z którą absolwent przygotowany jest do pracy w archiwach zakładowych oraz w urzędach administracji publicznej treści programowe w zasadzie nie przygotowują studentów do pracy w systemach informatycznych służących do wytwarzania, obrotu, zarządzania i archiwizowania dokumentów elektronicznych. Co prawda w programie studiów są dwa przedmioty poświęcone tej problematyce, ale zawarte w nich treści dotyczą głównie aspektów teoretycznych i tylko cztery godziny zajęć w całym cyklu kształcenia przeprowadzane są w formie warsztatów w Archiwum Urzędu Miasta Częstochowa i Archiwum Zakładowym Archiwum Państwowego w Częstochowie.

Na studiach drugiego stopnia zgodnie z koncepcją kształcenia treści programowe stanowią pogłębienie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiągniętych na studiach pierwszego stopnia, przy czym koncentrują się one w zakresie zajęć o charakterze kierunkowym przede wszystkim na przygotowaniu i włączaniu studentów do prowadzenia badań naukowych poprzez rozbudowane treści z zakresu historii historiografii, metodologii historii, warsztatu naukowego historyka oraz specjalistycznych zagadnień w ramach przedmiotów do wyboru. Podobnie jak w przypadku studiów pierwszego stopnia przygotowanie do prowadzenia badań naukowych dotyczy wyłącznie dyscypliny naukowej historia, a zakres wiedzy i umiejętności dotyczący kształcenia w zakresie języków w obcych, ale także i języka łacińskiego dotyczy operacyjnych umiejętności posługiwania się językiem obcym, które nie wymagają podparcia teoretycznymi ujęciami dyscypliny naukowej językoznawstwo. Ponadto w przypadku studiów drugiego stopnia występują analogiczne uchybienia jak na studiach pierwszego stopnia.

Należy jednocześnie podkreślić, że treści programowe w dyscyplinie naukowej historia na studiach pierwszego i drugiego stopnia odpowiadają zakresowi prowadzonych w Uczelni badań naukowych i niejednokrotnie bezpośrednio się do nich się odwołują, co znajduje potwierdzenie w wykazach zalecanej literatury. Dotyczy to między innymi zakresu prowadzonych w Uczelni badań dotyczących nauk pomocniczych historii (heraldyki, toponomastyki, epigrafiki), historii regionalnej, historii wojskowości, historii wczesnonowożytnej, historii XIX i XX wieku oraz dydaktyki historii.

W przypadku przygotowania do zawodu nauczyciela treści programowe dla studiów pierwszego i drugiego stopnia rozpoczynających się w roku akademickim 2019/2020 zostały przygotowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450) uwzględniając zasadnicze wprowadzone do standardów *novum* dotyczące pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Zostały jednak pominięte treści w odniesieniu do nowego w stosunku do wcześniejszych regulacji ogólnego efektu uczenia się dotyczącego funkcjonowania narządu wzroku i równowagi oraz przeniesionego z wcześniejszych regulacji efektu dotyczącego udzielania pierwszej pomocy. Poza tymi wyjątkami studenci, którzy rozpoczęli studia pierwszego stopnia po 30 września 2019 roku i po ich ukończeniu podejmą dalsze kształcenie na specjalności nauczycielskiej, po uzyskaniu tytułu zawodowego magistra mają przewidziane wszystkie treści określone w nowych standardach kształcenia nauczycieli.

Nie dotyczy to roczników wcześniejszych, które do końca cyklu kształcenia na studiach pierwszego stopnia realizują treści programowe odpowiadające efektom określonym rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012, poz. 131), bo program studiów drugiego stopnia nie uwzględnia wyrównania różnic programowych wynikających z obu standardów dotyczących pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, znajomości budowy narządów równowagi i wzroku.

Studia pierwszego stopnia trwają sześć semestrów, którym przyporządkowano 180 ECTS (w tym praktyki zawodowe), w ramach których realizowane jest 1830 godzin zajęć (bez uwzględnienia praktyk zawodowych) z udziałem studentów i nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia w tym praktyki zawodowe. Studia drugiego stopnia trwają cztery semestry, którym przyporządkowano 120 ECTS, w ramach których realizowane jest 825 godzin zajęć. Czas trwania studiów oraz nakład pracy mierzony liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów zapewniają osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów uczenia się i zaplanowanych treści programowych.

Uwagę zwraca natomiast istotna różnica w oszacowaniu punktami ECTS modułów zajęć o podobnym charakterze i tej samej liczbie godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia (kontaktowych). Program studiów przewiduje bowiem na każdą epokę historyczną 120 godzin zajęć, którym w zależności od epoki przyporządkowano liczbę punktów od 10 do 19. I tak do *historii starożytnej* przyporządkowano 19 ECTS, w tym 7 do trzydziestogodzinnego wykładu z czego 3 ECTS czyli minimum 75-90 godzin, a więc około 8-12 dni nauki na przygotowanie się do egzaminu, w sytuacji, gdy efekty uczenia się przewidują wiedzę dotyczącą głównych zagadnień politycznych, społecznych i gospodarczych związanych z cywilizacjami starożytnymi i głównymi nurtami

badai, a sylabus wskazuje jeden podręcznik w ramach literatury podstawowej. Czas przeznaczony na egzamin w tym przypadku wydaje się być zdecydowanie przeszacowany. Podobnie przeznaczenie 1 ECTS na udział w konsultacjach, co oznacza, że każdy student powinien na nich spędzić około 2 godziny lekcyjne tygodniowo. W ramach zajęć z *historii starożytnej* program studiów przewiduje jeszcze trzy przedmioty i w ramach każdego z nich 1 ECTS przeznaczony jest na udział w konsultacjach, przy czym żaden z sylabusów nie określa zadań dla studenta związanych z czasem na te konsultacje przeznaczonym.

Dla porównania 10 ECTS przeznaczono na *historię wczesnonowożytną*, w tym 4 ECTS na trzydziestogodzinny wykład *historia nowożytna*, w ramach którego na przygotowanie do egzaminu przewiduje się 2 ECTS, czy 50-60 godzin pracy studenta i wskazuje w literaturze podstawowej siedemnaście podręczników z lat 1958-2010, przy czym z sylabusa nie wynika, czy są one traktowane opcjonalnie, czy kumulacyjnie. I w tym przypadku 1 ECTS przeznaczony jest na konsultacje, a w pozostałych przedmiotach wchodzących w skład tego modułu, jest to po 0,5 ECTS. Z drugiej strony można wskazać na wyraźnie niedoszacowane moduły zajęć. Na przykład *antropologia codzienności do końca XVIII wieku*, w skład której wchodzi wykład w wymiarze 15 godzin, któremu przyporządkowano 1 ECTS, w ramach którego 10 godzin przeznaczono na pogłębioną lekturę i przygotowanie do egzaminu, przy czym dla przedmiotu nie ma podręcznika, a literatura podstawowa obejmuje jedenaście publikacji, w tym kilka bardzo trudnych w lekturze, z których żadnej nie da rady przeczytać w przeznaczonym na to czasie. W ramach przedmiotu realizowane jest też trzydziestogodzinne konwersatorium, na które przeznaczono także 1 ECTS, a wyliczony w sylabusie czas przeznaczony na realizację efektów uczenia się został skalkulowany na 60 godzin! Programy studiów pierwszego i drugiego stopnia przewidują duże rozdrobnienie przedmiotów, wiele z nich trwa 15 godzin przy stosunkowo dużej liczbie wskazanych do realizacji kierunkowych efektów uczenia się, np. w przypadku wykładu z *antropologii codzienności do końca XVIII wieku* jest to 11 efektów, którym odpowiada 8 efektów przedmiotowych, w tym tak rozbudowanych jak cytowany już efekt „posiada wiedzę w zakresie terminologii, teorii i aparatu metodologicznego charakterystycznego dla badań nad codziennością. Rozumie potrzebę prowadzenia pogłębionych badań nad kulturą, tradycją, obyczajami, analizą wierzeń, interpretacją zachowań ceremonialnych, obrzędów rodzinnych tradycyjnych i współczesnych”.

W programie studiów pierwszego stopnia wskazano, że student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia 176 ECTS, a student studiów drugiego stopnia 114 ECTS, co odpowiada wymaganiom ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668), ale jest wskaźnikiem nierealnym, bo oznacza, że na pracę własną studenta w całym cyklu kształcenia na studiach pierwszego stopnia przeznacza się 4 ECTS, a więc 100-120 godzin pracy, a na studiach drugiego stopnia 6 ECTS czyli 150-180 i co nie znajduje potwierdzenia w sposobie oszacowania nakładu pracy dla poszczególnych przedmiotów. Na studiach pierwszego stopnia tylko w ramach jednego wykładu z *historii starożytnej* na pracę własną przeznaczono 5 ECTS, a więc więcej niż przewidziano dla całego programu studiów, a w przypadku studiów drugiego stopnia 59 ECTS przypisano do liczącego 120 godzin zajęć kontaktowych *seminarium magisterskiego*. Przyjęty sposób oszacowania punktów ECTS poszczególnych modułów zajęć skutkuje nierównomiernym rozłożeniem godzin zajęć w planie studiów w poszczególnych semestrach.

Sekwencja zajęć na studiach pierwszego stopnia jest w zasadzie właściwa, choć umieszczenie przedmiotu *vademecum studiów historycznych* w semestrze drugim wydaje się być zbyt późne, bo zawiera treści o charakterze propedeutycznym, które powinny poprzedzać przedmioty kursu historycznego, rozpoczynające się już w pierwszym semestrze. Zastrzeżenia budzi także wprowadzenie przedmiotu *historia mentalności XIX-XX wieku* na specjalności *antropologia historyczna* w semestrze czwartym, przed rozpoczęciem zajęć kursowych z *historii XX wieku*. Sekwencja przedmiotów na studiach drugiego stopnia jest prawidłowa. Plan studiów przewiduje zdecydowaną przewagę zajęć prowadzonych w formach aktywizujących. Na studia pierwszego i drugiego stopnia stanowią one około 70% wymiaru godzin kontaktowych. Takie proporcje form aktywizujących do form wykładowych wpływają korzystnie na osiąganie efektów uczenia się we wszystkich trzech kategoriach. Mimo tych

korzystnych proporcji w pojedynczych przypadkach formy zajęć nie zostały prawidłowo dobrane, zwłaszcza odnośnie do przedmiotów wyposażających studentów w kompetencje o charakterze zawodowym. Na przykład przedmiot *informatyka w archiwach zakładowych*, w ramach którego student powinien m.in. nauczyć się posługiwać bazami danych, potrafić je projektować i komputerowo zarządzać archiwum zakładowym, prowadzony jest w formie konwersatorium, która zakłada prowadzenie dyskusji, a nie wykonywanie zadań praktycznych, a z kolei przedmiot *teoria archiwalna* prowadzony jest w formie warsztatów. Na kierunku studiuje niewielka liczba studentów, poszczególne roczniki nie przekraczają kilkunastu osób, co bezpośrednio skutkuje prawidłową liczebnością grup. Jednocześnie niepotrzebnie przyjęto zasadę, by przypisać kierunkowe efekty uczenia się w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych do wszystkich zajęć, w tym także prowadzonych w formie wykładów, które z założenia przewidują raczej bierną postawę studenta i nie zakładają wykonywania podczas zajęć czynności związanych np. z przeprowadzaniem kwerend czy analizowaniem źródeł.

Program studiów pierwszego i drugiego stopnia obejmuje zajęcia:

1. umożliwiające wybór modułów zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS, koniecznej do ukończenia studiów na danym poziomie, które pozwalają studentom na elastyczne kształtowanie ścieżki kształcenia. Należą do nich języki obce, proseminaria, seminaRIA dyplomowe oraz moduły specjalnościowe wraz z praktykami zawodowymi, a także wydzielone moduły przedmiotów swobodnego wyboru.
2. związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie historia, którym przyporządkowano ponad 50% liczby punktów ECTS, koniecznej do ukończenia studiów na danym poziomie. Stanowią je zajęcia z grupy modułów kierunkowych oraz częściowo specjalnościowych. Do zajęć tych na studiach pierwszego i drugiego stopnia należą zajęcia kursowe prowadzone w dyscyplinie naukowej historia, odpowiadające tej dyscyplinie zajęcia do wyboru, w tym seminaRIA dyplomowe oraz zajęcia warsztatowe przygotowujące do prowadzenia badań naukowych w zakresie metodologii historii i historii historiografii. Uczelnia nie wskazała w tej grupie przedmiotów związanych z pozostałymi dyscyplinami naukowymi, do których został przyporządkowany kierunek.
3. poświęcone kształceniu w zakresie znajomości języka obcego, na studiach pierwszego stopnia w wymiarze 120 godzin i 10 ECTS, a na studiach drugiego stopnia – 45 godzin i 3 ECTS. Wymiar godzin i punktów ECTS pozwala na osiągnięcie określonego w PRK poziomu umiejętności językowych.
4. program studiów pierwszego i drugiego stopnia nie przewiduje zajęć z zakresu nauk społecznych i tym samym nie są spełnione wymagania, by określać liczbę punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne;
5. program studiów pierwszego stopnia przewiduje zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze 60 godzin, którym nie przypisano punktów ECTS.

W programie studiów pierwszego stopnia w ramach specjalności nauczycielskiej prowadzony jest jeden przedmiot z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w wymiarze 25 godzin, co nie przekracza 60% udziału ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programie kształcenia.

Standardy kształcenia nauczycieli określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450) realizowane są łącznie na studiach pierwszego i drugiego stopnia. Ogólna liczba godzin dla studentów, którzy rozpoczęli studia pierwszego stopnia 1 października 2019 roku i po ich ukończeniu podejmą dalsze kształcenie na specjalności nauczycielskiej odpowiada minimalnej liczbie godzin określonej w standardach i wynosi 390 bez praktyk zawodowych, przy czym w przypadku zajęć z zakresu psychologii wynosi ona 85 godzin a w przypadku zajęć z zakresu pedagogikę 95, podczas gdy standardy w obu przypadkach przewidują 90 godzin. W konsekwencji o ile w ramach zajęć z pedagogiki zgodnie ze standardami 30 godzin odbywa się w formie warsztatów zintegrowanych z praktyką szkolną, to w przypadku zajęć z psychologii zajęcia takie odbywają się tylko

w wymiarze 25 godzin. 2/3 zajęć odbywa się w formach aktywizujących: ćwiczeniach, laboratoriach i prowadzonych w szkole warsztatach. Sekwencja zajęć w ramach przygotowania do zawodu nauczyciela przewiduje prawidłową kolejność wprowadzania najpierw treści z zakresu psychologii, następnie kolejno pedagogiki i dydaktyki.

Minimalnej liczbie godzin przewidzianej standardami przyporządkowano znacząco wyższą niż przewidziana w standardach liczbę punktów ECTS (37 w stosunku do wymaganych 28). Znacząco przeszacowane są zajęcia z zakresu przygotowania psychologiczno-pedagogicznego (17 ECTS w stosunku do 10 wymaganych) oraz podstaw dydaktyki i emisji głosu (5 ECTS wobec 3 wymaganych). Jest to konsekwencją opisywanych już wyżej uchybień w tym tendencji do rozdrabniania zajęć. W planie studiów specjalności nauczycielskiej znajduje się kilka przedmiotów w wymiarze 5-10 godzin, którym przyporządkowano po 1 ECTS.

Obowiązujące dla cykli kształcenia rozpoczynających się przed 1 października 2019 roku programy studiów pierwszego stopnia obejmowały w ramach spełniania standardów kształcenia nauczycieli 300 godzin zajęć, a obowiązujące od 1 października 2019 roku programy studiów drugiego stopnia obejmują 115 godzin, co daje w sumie nadwyżkę w stosunku do wymaganego minimum.

Należy przy tym podkreślić że pogramy studiów pierwszego i drugiego stopnia w ramach specjalności nauczycielskiej przewidują także dodatkowe przedmioty w łącznym wymiarze 210 godzin wspierające kształcenie nauczycieli dotyczące edukacji regionalnej, obywatelskiej, edukacyjnych wyzwań współczesności, europejskich systemów kształcenia, ale też odnoszące się bezpośrednio do przygotowania dydaktycznego nauczyciela historii w zakresie wykorzystania środków multimedialnych, źródeł historycznych czy ogólnie warsztatu pracy nauczyciela przedmiotu.

Metody dydaktyczne wykorzystywane w procesie kształcenia należą do grupy metod podających oraz do grupy metod poszukujących (aktywizujących). W pierwszym przypadku są to głównie wykłady z elementami dyskusji lub z elementami pokazu. W drugim przypadku dominuje praca pod kierunkiem (z wykorzystaniem źródeł, map, ilustracji) oraz dyskusje i debaty. Umiejętności badawcze rozwijane są podczas analizy tekstów naukowych i materiałów źródłowych, przygotowywania pisemnych rozprawek, kompetencje społeczne zaś podczas dyskusji, ale także podczas czynności wykonywanych w środowisku społecznym (bibliotece, archiwum, muzeum) związanych z przygotowywaniem prac pisemnych. Pozwalają one na włączenie studentów w proces uczenia się oraz ich aktywne uczestnictwo w zajęciach. Podczas zajęć wykorzystywane są technologie informatyczne uwzględniające najnowsze osiągnięcia dydaktyki akademickiej i wspomagające osiąganie przez studentów efektów uczenia się. Na przykład stosowane są prezentacje multimedialne czy wykorzystywanie baz danych i zasobów Internetu do przeprowadzania kwerend. Na kierunku nie wypracowano jednak specyficznych metod kształcenia w zakresie kompetencji społecznych stosowanych podczas zajęć prowadzonych w Uczelni. Kompetencje kształtowane są niejako przy okazji osiągania efektów uczenia się z zakresu wiedzy i umiejętności w niewielkim stopniu stając się przedmiotem celowych działań

Kształcenie w zakresie nauczania języka nowożytnego realizowane jest z wykorzystaniem dwóch wskazanych w sylabusach metod: wykonywanie ćwiczeń 1) gramatycznych i 2) leksykalnych z wykorzystaniem tekstów o tematyce ogólnej. Metody te, a przede wszystkim wskazane materiały dydaktyczne nie zapewniają opanowania umiejętności komunikowania się z wykorzystaniem języka specjalistycznego.

Stosowane metody dydaktyczne pozwalają na dostosowanie ich do potrzeb studentów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym studentów z niepełnosprawnościami. Umożliwiają one korzystanie ze zindywidualizowanych pod względem stopnia trudności i formy materiałów dydaktycznych, ale też np. dostosowanie tempa i czasu przeznaczonego na wykonanie poszczególnych ćwiczeń do możliwości poszczególnych studentów i umożliwiają włączanie ich do normalnego procesu kształcenia, przy jednoczesnej indywidualizacji ścieżki dydaktycznej. Regulamin studiów dopuszcza przy tym możliwość ubiegania się studentów z niepełnosprawnościami o otrzymywanie w formie pisemnej materiałów dydaktycznych, rejestrowania przebiegu zajęć, uczestniczenia tłumacza migowego itp.

Ogólne zasady organizacji i przeprowadzania praktyk, w tym odnoszące się do nadzoru nad praktykami, zostały określone w uczelnianym regulaminie praktyk, zgodnie z którym specyficzne dla kierunku zasady określone są w „programie (instrukcji) praktyk”. Za organizację praktyk odpowiada właściwy dla

specjalności opiekun praktyk. Na kierunku historia instrukcje praktyk zostały przygotowane oddzielnie dla każdej specjalności. Dla praktyk nie przygotowano sylabusów sformułowano jednak w formie odrębnych dokumentów efekty uczenia się. Są one spójne z efektami uczenia się określonymi dla kierunku i dla poszczególnych zajęć. Są one jednak w zbyt dużym stopniu zorientowane na osiągnięcie przez studentów wiedzy, z którą w zasadzie powinni oni udać się na praktykę, by móc stosować ją podczas przydzielonych czynności.

Forma i struktura programu praktyk nie jest ujednolicona, można jednak wyróżnić w niej stałe elementy:

- na części specjalności informacje wstępne (m.in. określenie na dużym stopniu ogólności rodzaju placówek, w których mogą odbywać się praktyki),
- cele praktyk (zapoznanie się ze sposobem funkcjonowania zakładu pracy, warunkami pracy, wypełnianie zadań wynikających z potrzeb jednostki),
- organizacja praktyk lub formy realizacji praktyk (czas trwania praktyk, opis procedur organizacyjnych, ale czasami też podejmowanych przez studentów zadań),
- na części specjalności przebieg praktyk (określenie zadań, które powinien wykonać student, ale także instrukcje typu „praca wykonana przez studenta powinna być nadzorowana przez opiekuna”),
- warunki zaliczenia praktyk,
- uwagi (niedające się usystematyzować, dotyczące obowiązków dyrektora placówki, w tym m.in. przeniesienie na niego obowiązku doboru opiekuna praktyki czy zobowiązanie studenta do przestrzegania przyjętego w placówce regulaminu pracy).

Dla części specjalności programy (instrukcje) praktyk są identyczne na studiach pierwszego i drugiego stopnia, tak więc praktyki na studiach drugiego stopnia nie wyposażają studentów nowe kompetencje.

W zasadzie programy (instrukcje) praktyk nie określają:

- konkretnych zadań, które powinni wykonać praktykanci;
- jasnych kryteriów, które powinny spełniać placówki przyjmujące studentów na praktyki (wskazanie rodzaju placówki, jej wielkości, wymagań związanych z zakresem jej działalności itp.);
- kryteriów, które powinni spełniać opiekunowie praktyk w zakładach pracy (posiadane uprawnienia zawodowe, staż pracy itp.);
- zadań opiekuna praktyk w zakładzie pracy.

Uczelnia nie zapewnia miejsc praktyk, a dla kierunku nie przyjęto z góry określonych kryteriów formalnych i jakościowych, w oparciu, o które kwalifikowane są miejsca praktyk zaproponowane przez studentów.

Studentom stwarza się możliwość zaliczenia praktyki na podstawie wykonywanej pracy zawodowej. Na kierunku przyjęto formalnie regulacje w tej sprawie. Oceny dokonuje Kierunkowy Zespół ds. Jakości Kształcenia na podstawie spełniania warunków formalnych (m.in. pięcioletni staż pracy) i potwierdzonej przez pracodawcę dokumentacji przebiegu pracy oraz ewentualnej rozmowy z kandydatem weryfikującej przedstawioną dokumentację. Został przygotowany wzór podania do dziekana o zaliczeniu praktyki zawodowej na podstawie udokumentowanego doświadczenia zawodowego. Decyzję o zaliczeniu praktyki podejmuje dziekan na podstawie opinii Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia.

Na studiach pierwszego stopnia praktyki przewidziane są na wszystkich specjalnościach w wymiarze czterech tygodni, 120 godzin i 4 ECTS (z wyjątkiem specjalności nauczycielskiej), a na studiach drugiego stopnia praktyki przewidziane są na niektórych specjalnościach także w wymiarze 4 tygodni i 120 godzin, ale ze zróżnicowaną liczbą punktów ECTS 4-6 (z wyjątkiem specjalności nauczycielskiej). O ile liczba punktów ECTS na studiach pierwszego stopnia odpowiada godzinowemu wymiarowi praktyk zawodowych, to na studiach drugiego stopnia w przypadku praktyk oszacowanych na 5 i 6 ECTS (specjalność *antropologia historyczna* i specjalność *rekonstrukcje historyczne*), przyporządkowano im zbyt dużą liczbę punktów, bo program (instrukcja praktyk) jest identyczny jak na studiach pierwszego stopnia i nie określa zadań, które studenci powinni wykonać w ramach pracy własnej. Wymiar godzin praktyk realizowanych na specjalności nauczycielskiej odpowiada wymaganiom standardów kształcenia nauczycieli. Praktyki odbywają się w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w wymiarze po 15 godzin i 1 ECTS praktyki psychologiczno-pedagogicznej oraz po 60 godzin i 3 ECTS

i praktyki dydaktycznej. Specyfika praktyk zawodowych przeprowadzanych w szkołach wymaga przygotowania przez studentów diagnoz pedagogicznych, materiałów dydaktycznych, konspektów lekcji, sprawdzania prac uczniów i czynności te zostały uwzględnione w oszacowaniu nakładu pracy studenta punktami ECTS.

Ocena z praktyki wystawiana jest przez opiekuna praktyk w uczelni na podstawie dziennika praktyk, w którym opisywane są czynności wykonane przez studenta, sprawozdania z praktyk oraz oceny (opinii) wystawionej przez opiekuna praktyki w zakładzie pracy (w części praktyk wymagane jest potwierdzenie przez dyrektora placówki). Ocena dokonywana przez opiekuna praktyk nie odnosi się do osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się.

Mała liczba studentów sprawia, że mimo nieprecyzyjnego określania kryteriów, które powinny spełniać opiekunowie praktyk i placówki przyjmujące studentów na praktyki, studenci kierowani są do właściwych osób i instytucji. W związku z uruchamianymi specjalnościami – głównie nauczycielską i archiwistyczną – na studiach pierwszego stopnia studenci odbywają praktyki zawodowe w szkołach podstawowych, archiwach zakładowych, jednostkach organizacyjnych administracji publicznej: rządowej i samorządowej oraz innych, będących pod nadzorem archiwów państwowych. Na studiach drugiego stopnia w szkołach ponadpodstawowych, archiwach historycznych: Ośrodku Dokumentacji Dziejów Częstochowy, archiwach centralnych (Archiwum Głównym Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, NAC – Archiwum cyfrowe) oraz państwowych, kościelnych (archiwa diecezjalne i archidiecezjalne).

Zgodnie z uczelnianym regulaminem praktyki są ewaluowane w formie sprawozdania składanego wraz z oceną ich przebiegu przez opiekuna praktyk z ramienia uczelni oraz rozmowy z każdym ze studentów dotyczącej warunków w jakich odbywały się praktyki i kompetencji opiekuna praktyki w zakładzie pracy.

Zajęcia na ocenianym kierunku odbywają się od poniedziałku do piątku, z jednym dniem wolnym od zajęć co umożliwia studentom efektywne wykorzystanie czasu na samodzielne uczenie się. Zajęcia odbywają się zwykle w półtoragodzinnych interwałach zegarowych z piętnastominutową przerwą. Sporadycznie zdarzają się tzw. okienka odpowiadające dwóm godzinom lekcyjnym. Taka organizacja zajęć byłaby zgodna z zasadami higieny uczenia się, gdyby nie zdarzały się kumulacje zajęć przekraczające 8 godzin lekcyjnych w ciągu dnia. Na ocenianym kierunku dotyczy to semestrów, w których w planie studiów nastąpiła znacząca kumulacja zajęć w stosunku do innych semestrów. W konsekwencji np. w trzecim semestrze studiów pierwszego stopnia zajęcia odbywają się przez cztery dni w tygodniu, z zachowaniem jednego dnia wolnego, ale w wymiarze 8 godzin w ciągu dwóch dni, 10 i 12 godzin w ciągu dwóch pozostałych dni, dla odmiany na I semestrze studiów pierwszego stopnia zajęcia odbywają się w ciągu trzech dni: dwa dni po 4 godziny i jeden dzień – 8 godzin.

Plany studiów pierwszego i drugiego stopnia nie przewidują w semestrze więcej niż trzech egzaminów. Mimo małej liczby egzaminów harmonogram sesji nie jest przygotowany zgodnie z zasady higieny uczenia się. Na przykład podczas sesji letniej w roku akademickim 2018/2019 studenci specjalności archiwistycznej na II roku studiów pierwszego stopnia zdawali trzy egzaminy w ciągu trzech dni.

W zakresie kryterium 2 rekomenduje się:

1. Uzupełnienie sylabusów przedmiotów o treści programowe zakładające celową realizację efektów uczenia się z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych.
2. Zaktualizowanie sylabusów w zakresie treści programowych w kontekście korzystania z technologii cyfrowych w nauce i wykazów zalecanej literatury podstawowej.
3. Dostosowanie treści programowych w zakresie kształtowania umiejętności językowych do wymaganego przez PRK poziomu ESOKJ.
4. Dostosowanie treści programowych realizowanych w ramach poszczególnych specjalności odrębnie dla studiów pierwszego i drugiego stopnia (z wyłączeniem specjalności nauczycielskiej) do opracowanych dla nich sylwetek absolwenta.
5. Uzupełnienie treści programowych dla studiów pierwszego lub drugiego stopnia realizowanych od cykli kształcenia rozpoczynających się 1 października 2019 roku w zakresie przygotowania do zawodu nauczyciela o wiedzę dotyczącą narządu wzroku i równowagi, udzielania pierwszej pomocy.

6. Oszacowanie nakładu pracy studentów punktami ECTS dla poszczególnych zajęć i grup zajęć, tak by realnie określały planowany czas na osiągnięcie efektów uczenia się i opanowanie treści programowych, w tym dostosowanie oszacowania nakładu pracy studentów w ramach przedmiotów realizowanych na specjalności nauczycielskiej do wymagań standardów kształcenia nauczycieli.
7. Przesunięcie na pierwszy semestr przedmiotu *vademecum studiów historycznych* i zsynchronizowanie w czasie przedmiotu *historia mentalności XIX i XX wieku* z zajęciami kursowymi z zakresu XX wieku na studiach pierwszego stopnia.
8. Dostosowanie przewidywanych planem studiów form zajęć do zakresu kształcenia objętego nazwą poszczególnych przedmiotów i sformułowanych dla nich efektów uczenia się.
9. Rezygnacja z przyjętej zasady, by na zajęciach prowadzonych w formie wykładów realizować efekty uczenia się z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych.
10. Wypracowanie katalogu specyficznych metod dydaktycznych służących kształtowaniu kompetencji społecznych.
11. Uzupełnienie metod dydaktycznych służących kształceniu w zakresie umiejętności językowych o metody umożliwiające aktywną postawę studentów w komunikowaniu się z wykorzystaniem języka specjalistycznego.
12. W zakresie praktyk zawodowych:
 - a) dopracowanie programów (instrukcji) praktyk zawodowych (w tym na specjalności nauczycielskiej) obejmujących:
 - efekty uczenia się zorientowane na kształcenia umiejętności i kompetencji społecznych,
 - odpowiadające im treści programowe,
 - ściślejsze kryteria, które powinny spełniać placówki przyjmujące studentów na praktyki,
 - kryteria, które powinni spełniać opiekunowie praktyk w zakładach pracy,
 - opis zadań opiekuna praktyk w zakładzie pracy;
 - b) określenie kryteriów formalnych i jakościowych, w oparciu, o które kwalifikowane są miejsca praktyk zaproponowane przez studentów;
 - c) przygotowanie narzędzia umożliwiającego ocenę stopnia osiągnięcia każdego z efektów uczenia się określonych dla praktyk zawodowych.
13. Planowanie zajęć i harmonogramu sesji egzaminacyjnej zgodnie z zasadami higieny uczenia się.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Treści programowe na ocenianym kierunku odpowiadają dyscyplinie naukowej historia i zakresowi prowadzonych w Uczelni badań naukowych w tej dyscyplinie. Ujęta w ramach kształcenia kierunkowego wiedza z zakresu pozostałych dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany kierunek ma charakter operacyjny. Przygotowanie do prowadzenia badań naukowych na ocenianym kierunku dotyczy wyłącznie dyscypliny naukowej historia. Treści programowe realizowane w ramach przedmiotów kierunkowych, mimo że nie zawsze odnoszą się wprost do umiejętności i kompetencji społecznych, umożliwiają osiągnięcie wszystkich kierunkowych efektów uczenia się z wyjątkiem efektu KW_03 na studiach pierwszego stopnia w części dotyczącej znajomości metodyki nauczania historii. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia w całości w ramach treści programowych dla specjalności nauczycielskiej. W zakresie kształcenia z języka obcego nowożytnego treści programowe dotyczą zasobów leksykalnych związanych z różnymi sytuacjami codziennymi i nie odnoszą się do języka specjalistycznego związanego z humanistyką i historią w szczególności. Nie zawsze też treści programowe odpowiadają sformułowanym dla poszczególnych przedmiotów efektom uczenia się. W przypadku niektórych specjalności na studiach pierwszego stopnia treści programowe nie odpowiadają sformułowanej dla nich sylwetce absolwenta, która jest osiągnięta dopiero po ukończeniu studiów drugiego stopnia.

Treści kształcenia w dyscyplinie naukowej historia cechują się aktualnością, choć w nadmiarze wskazane są w literaturze podstawowej obok najnowszych podręczników także opracowania pochodzące sprzed kilkudziesięciu lat. W przypadku specjalności archiwistycznej treści programowe w zasadzie nie przygotowują studentów do pracy w systemach informatycznych służących do wytwarzania, obrotu, zarządzania i archiwizowania dokumentów elektronicznych. W przypadku przygotowania do zawodu nauczyciela treści programowe dla studiów pierwszego i drugiego stopnia rozpoczynających się w roku akademickim 2019/2020 zostały przygotowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 roku w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019, poz. 1450), uwzględniając zasadnicze wprowadzone do standardów *novum* dotyczące pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Zostały jednak pominięte treści dotyczące funkcjonowania narządu wzroku i równowagi oraz udzielania pierwszej pomocy. W przypadku studiów drugiego stopnia nie został uwzględniony okres przejściowy we wdrażaniu standardów kształcenia nauczycieli z 2019 roku dotyczący absolwentów studiów pierwszego stopnia realizowanych zgodnie ze standardami z 2012 roku i nie zostały przewidziane treści dotyczące pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole podstawowej.

Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia i studentów, wraz z oszacowaniem nakładu pracy w punktach ECTS dla programu studiów pierwszego i drugiego stopnia, pozwala na osiągnięcie kierunkowych efektów uczenia się. Natomiast występują liczne nieprawidłowości w oszacowaniu punktami ECTS poszczególnych przedmiotów. Przyjęta na kierunku sekwencja zajęć, poza dwoma wskazaniem, nie budzi zastrzeżeń. Natomiast nie zawsze prawidłowo dobrane są formy zajęć do założonych dla poszczególnych przedmiotów efektów uczenia się. Powszechnie w formach wykładowych realizowane są efekty z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych, które studenci osiągają także w formach aktywizujących przypisanych do tych samych przedmiotów.

Program studiów pierwszego i drugiego stopnia spełnia wszystkie wskaźniki rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. 2018, poz. 1861), oprócz uwzględniania przedmiotów w wymiarze minimum 5 ECTS w dziedzinie nauk społecznych. W zakresie spełniania standardów kształcenia nauczycieli występuje niewielka niezgodność w liczbie godzin zajęć, które powinny być prowadzone w formie warsztatów zintegrowanych z praktyką szkolną oraz znaczącym przeszacowaniem nakładu pracy studenta w stosunku do wymagań stawianych w standardach.

Stosowane metody kształcenia umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Na kierunku nie wypracowano jednak specyficznych metod kształcenia w zakresie kompetencji społecznych, które, są kształtowane niejako przy okazji osiągania efektów uczenia się z zakresu wiedzy i umiejętności w niewielkim stopniu stając się przedmiotem celowych działań. Metody dydaktyczne stosowane w zakresie kształcenia językowego nie zapewniają opanowania umiejętności komunikowania się z wykorzystaniem języka specjalistycznego. Stosowane metody dydaktyczne pozwalają na dostosowanie ich do potrzeb studentów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Efekty uczenia się określone dla praktyk zawodowych odpowiadają efektom uczenia się dla całego kierunku i poszczególnych grup zajęć. Na kierunku zostały przyjęte odpowiednie dokumenty formalne, przy czym nie w pełni określają one: 1) konkretne zadania studenta, 2) kryteria, które powinny spełniać placówki przejmujące studentów, 3) kryteria, które powinni spełniać opiekunowie praktyk w zakładach pracy oraz 4) zadania opiekuna praktyk w zakładzie pracy. Dla kierunku nie przyjęto z góry określonych kryteriów formalnych i jakościowych, w oparciu, o które kwalifikowane są miejsca praktyk zaproponowane przez studentów. Praktyki odbywają się jednak w miejscach właściwych dla poszczególnych specjalności. Ocena praktyki dokonywana jest przez opiekuna praktyk w uczelni na podstawie dokumentacji przebiegu praktyki, ale nie odnosi się ona do osiągnięcia przez studentów każdego z efektów uczenia się.

Harmonogram zajęć oraz sesji egzaminacyjnej nie jest w pełni zgodny z zasadami higieny uczenia się. O propozycji oceny kryterium spełnione częściowo zaważyło: 1) nieuwzględnienie w programie studiów zajęć w dziedzinie nauk społecznych, 2) niezgodność w wymiarze poszczególnych modułów

zająć w wymiarze określonym w standardach kształcenia nauczycieli oraz 3) brak na specjalności nauczycielskiej na studiach drugiego stopnia dla okresu przejściowego treści wynikających z różnic programowych między standardami kształcenia nauczycieli określonymi w 2012 i 2019 roku.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

1. Uzupełnienie programu studiów pierwszego i drugiego stopnia o zajęcia z dziedziny nauk społecznych w wymiarze co najmniej 5 ECTS.
2. Dostosowanie godzinowego wymiaru zajęć w ramach przygotowania pedagogiczno-psychologicznego na *specjalności nauczycielskiej* do wymagań standardów kształcenia nauczycieli.
3. Uzupełnienie programu studiów drugiego stopnia dla roczników rozpoczynających kształcenie w latach 2019-2021 o treści wynikające z różnic programowych między standardami kształcenia nauczycieli z 2012 i 2019 roku (przygotowanie w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, wiedzy za zakresu budowy narządów równowagi i wzroku oraz umiejętności udzielania pierwszej pomocy).

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Warunki rekrutacji na studia pierwszego stopnia na oceniany kierunek studiów przewidują zestawienie listy rankingowej na podstawie średniej ocen z egzaminu maturalnego historii, języka polskiego i dowolnego przedmiotu wskazanego przez kandydata, przy czym egzamin na poziomie rozszerzonym premiowany jest przelicznikiem dwa. Zasady rekrutacji przewidują także postępowanie dotyczące kandydatów ze starą maturą, z maturą międzynarodową i zagraniczną oraz uczestników olimpiad. Warunkiem przejścia na studia drugiego stopnia jest ukończenie studiów licencjackich, bez względu na ich kierunek. Absolwentów studiów pierwszego stopnia kierunków innych niż historia obowiązuje zaliczenie w trybie indywidualnym wybranych przedmiotów kierunkowych (ze studiów pierwszego stopnia) oraz wybranych przedmiotów specjalnościowych według płatnego programu wyrównawczego. O ile zasady rekrutacji na studia pierwszego stopnia mają charakter selektywny i zapewniają kandydatów o kwalifikacjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie kierunkowych efektów uczenia się, to selektywność zasad rekrutacji na studia drugiego stopnia jest ograniczona (wyłączeni są kandydaci z tytułem zawodowym inżyniera). Jednocześnie w zasadach rekrutacji jasno podana jest informacja o możliwych kosztach związanych z programem wyrównawczym dla absolwentów kierunków innych niż historia.

Uczelnia przewiduje możliwość przyjmowania na studia w trybie potwierdzania efektów uczenia się. Odpowiednie regulacje zostały przyjęte uchwałą senatu nr 52 z 2015 roku i dostosowane do wymagań ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce uchwałą 165/2019 z 4 września 2019 roku. Na kierunku przewidywane jest przyjmowanie studentów w ramach tej procedury. Na kadencję 2016-2020 została powołana odpowiednia komisja, ale z powodu braku kandydatów procedura nie była przeprowadzana. Zgodnie z nią potwierdzanie efektów uczenia się odbywa się w drodze egzaminu sprawdzającego rzeczywiste kompetencje kandydata.

Decyzję w sprawie uznania efektów uczenia się osiągniętych w innej uczelni podejmuje dziekan na podstawie opinii Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, formułowanej w oparciu o ocenę adekwatności efektów uczenia się objętych programem studiów w innej uczelni z efektami uczenia się

określonymi dla programów studiów na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie.

Ogólne zasady dyplomowania w Uczelni określa Regulamin studiów. Odrębny regulamin dyplomowania został przyjęty na Wydziale Filologiczno-Historycznym. Zgodnie z nim wykonanie pracy licencjackiej ma „wykazać wiedzę i umiejętności studenta w zakresie posługiwania się wybraną metodologią badawczą, wykorzystania dostępnej literatury przedmiotu, opracowania zagadnienia określonego tematem pracy”. Praca magisterska zaś „wymaga od studenta umiejętności planowania badań i posługiwania się profesjonalnym piśmiennictwem naukowym, nadania pracy charakteru pracy badawczej poprzez postawienie problemu badawczego”. Tak sformułowane definicje nie określają w sposób precyzyjny różnicy między pracą licencjacką a magisterską (np. nie jest wyznaczona wyraźnie granica między „dostępną literaturą” a „profesjonalnym piśmiennictwem naukowym”), nie mają one jednak specyficznego charakteru dla dyscypliny naukowej historia i odnoszą się także do innych dyscyplin, w ramach których na Wydziale przygotowywane są prace dyplomowe. Specyficzne dla kierunku zasady dyplomowania określające minimalne wymagania stawiane pracom dyplomowym na studiach pierwszego i drugiego stopnia nie zostały opracowane.

Ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się oraz postępów w procesie uczenia się opisane są w Regulaminie studiów, który określa skalę ocen, terminy, w których ocena powinna być dokonana, możliwość dostosowania zasad uzyskiwanych zaliczeń i zdawania egzaminów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (dostosowanie metod oceniania, uczestnictwo asystenta lub tłumacza migowego) oraz zasady postępowania w sytuacjach, gdy student zgłasza zastrzeżenia do oceny. Regulamin studiów zakazuje prowadzącym zajęcia wprowadzania dodatkowych form zaliczania przedmiotu, które nie są zgodne z przekazaną studentom na pierwszych zajęciach informacją i nie są ujęte w sylabusie. Obowiązujący w Uczelni wzór sylabusu przewiduje określenie sposobu zaliczania zajęć (zaliczanie, zaliczanie z oceną, egzamin), sposobu walidacji efektów uczenia się oraz metod i kryteriów zaliczenia. Te ogólne zasady umożliwiają więc równe traktowanie studentów w procesie weryfikacji efektów uczenia się, w tym możliwość adaptowania metod i organizacji sprawdzania efektów uczenia się do potrzeb studentów z niepełnosprawnością. Obowiązek sformułowania kryteriów oceniania stwarza warunki do zapewnienia bezstronności, rzetelności i przejrzystości procesu weryfikacji oraz wiarygodności i porównywalności ocen. Jednak opracowane na kierunku kryteria oceniania nie zawsze dotyczą osiągniętych przez studentów efektów uczenia się i nie zawsze precyzyjnie określają za jakie osiągnięcia student otrzymuje poszczególne oceny. Powszechnie stosowanym kryterium oceny jest liczba nieobecności na zajęciach. Studenci, którzy przekroczyli dozwoloną w sylabusie liczbę nieobecności nie powinni więc otrzymać oceny wyższej niż wskazana w sylabusie, nawet jeśli osiągnęli efekty uczenia się na poziomie bardzo dobrym. Powiązanie oceny z obecnością na zajęciach jest kryterium wygodnym i prostym do zdefiniowania, ale nie zapewniającym rzetelności i porównywalności ocen. Kryteria często nie wskazują na poziom właściwych dla oceny osiągnięć studentów. Na przykład stosowana jest formuła, że kryterium zaliczenia przedmiotu jest określona liczba obecności oraz zdanie egzaminu, bez wskazania na kryteria według których będzie oceniany student. A jeśli już te kryteria są wskazane, to na ocenę dostateczną, student powinien wykazać się znajomością zagadnień wskazanym w sylabusie przedmiotu w stopniu dostatecznym, a na ocenę dobrą stopniu dobrym itd. Przyznać przy tym należy, że często tego typu opis uzupełniony jest o dodatkowe kryteria: np. w przypadku oceny dobrej student potrafi wskazać literaturę do omawianego zagadnienia, w przypadku oceny bardzo dobrej dodatkowo podjąć dyskusję i analizować poruszane zagadnienie. Są też przykłady precyzyjnego opracowania kryteriów oceniania, jak np. w przypadku przedmiotu *nauki pomocnicze historii XIX i XX wieku* na studiach pierwszego stopnia, a których w skali punktowej określone zostały cechy prac pisemnych składające się na ostateczną ocenę.

Regulamin studiów określa zasady przekazywania studentom informacji zwrotnej dotyczącej stopnia osiągnięcia efektów uczenia się na każdym etapie studiów oraz na ich zakończenie. Oceny końcowe z poszczególnych przedmiotów muszą być zatwierdzone w systemie informatycznym w ciągu 7 dni po każdym terminie zaliczeń i egzaminów, a informacja o uzyskiwanych ocenach prac kontrolnych

powinna być przekazana studentom pisemnie, ustnie lub drogą elektroniczną bez zbędnej zwłoki. Zasady te na kierunku są stosowane.

W przypadku, gdy student zgłasza strzeżenia do oceny końcowej przedmiotu przysługuje mu prawo do egzaminu komisyjnego, a w przypadkach zachowań nieetycznych i niezgodnych z prawem (np. niesamodzielne przygotowanie prac etapowych) może być wszczęta procedura dyscyplinarna, a w przypadku stwierdzenia plagiatu w procedurze dyplomowania – postępowanie zmierzające do odebrania tytułu zawodowego.

Stosowany na kierunku katalog metod oceniania jest stosunkowo skromny, najczęściej wskazywane metody to obecność na zajęciach, aktywność na zajęciach, ustne wypowiedzi studentów, sprawdziany pisemne, referaty, prezentacje, przygotowanie bliżej nieokreślonych projektów, zaliczenie lektur. W miejscu sylabusu przeznaczonym na opis metod oceniania bardzo często wskazany jest zakres oceny (np. umiejętność posługiwania się mapą lub umiejętność analizy tekstu), a nie metoda przy pomocy której ten zakres będzie sprawdzany. Są przypadki, w których metody oceniania utożsamiane są z kryteriami oceniania (opanowanie wiedzy lub umiejętności), a nawet metodami dydaktycznymi: różne rodzaje wykładów, praca z mapą, praca ze źródłem historycznym itp. Wskazane w sylabusach metody oceniania – choćby ze względu na ich małą różnorodność – nie są specyficzne dla poszczególnych grup efektów uczenia się i odnoszą się głównie do sprawdzania wiedzy, w mniejszym stopniu umiejętności czy kompetencji społecznych. Zwłaszcza te ostatnie oceniane są niejako przy okazji, z założeniem, że jeśli student opanował wiedzę i umiejętności, to automatycznie osiągnął efekty z zakresu kompetencji społecznych. Należy jednocześnie wskazać, że stosowane jako uniwersalne we wszystkich przedmiotach metody: obecność i aktywność należą do najmniej skutecznych i w zasadzie przy ich pomocy można ocenić w ograniczonym zakresie kompetencje społeczne odnoszące się do sumienności (obecność) i gotowości do udziału w dyskusji (aktywność), przy czym zwykle tego typu efekty nie są sformułowane dla zajęć, w których te metody zostały wskazane. Stosowane na kierunku metody oceniania umożliwiają sprawdzenie i ocenę przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności, służą temu przygotowującym przez studentów referaty, prace proseminaryjne, które wymagają wykazania się umiejętnościami analitycznymi (interpretacja tekstów naukowych i materiałów źródłowych), wyciągania wniosków oraz dokonywania syntezy zebranego materiału badawczego.

W przypadku zajęć z języków obcych stosowane metody weryfikacji to jedynie ocena prac kontrolnych, ocena za aktywność, przygotowanie do zajęć dydaktycznych. Dwie ostatnie metody – zapewne z powodu niefortunnego sformułowania – nie dotyczą oceny kompetencji językowych, ale oceny kompetencji społecznych: aktywności i przygotowania do zajęć. Wskazane w sylabusach lektoratów metody dydaktyczne nie są specyficzne dla oceny efektów uczenia się w zakresie umiejętności posługiwania się językiem obcym.

W przypadku przedmiotów związanych z kształceniem nauczycieli stosowane są nieco bardziej zróżnicowane formy sprawdzania, adekwatne do kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych: są to wypowiedzi ustne i pisemne, kolokwia, sprawdziany, przygotowanie „kart refleksji”, przygotowanie prac projektowych i prezentacji, konspektów lekcji, projektów diagnostyczno-edukacyjnych, przeprowadzanie studium przypadku, obserwacja pracy studenta w grupie rówieśniczej, ale też podczas zajęć warsztatowych w szkole. Niemniej jednak, także i w tej grupie zajęć oceniania jest obecność. W przypadku przedmiotu *organizacja pracy szkoły z elementami prawa oświatowego*, który prowadzony jest metodami kształcenia na odległość zapewniona jest weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce przy pomocy śródsesemestralnych testów kontrolnych na platformie e-learningowej, eseju zaliczanego za pośrednictwem platformy e-learningowej oraz przeprowadzanego w siedzibie Uczelni zaliczenia końcowego w formie tradycyjnego testu pisemnego.

Efekty uczenia się osiągnięte przez studentów są uwidocznione w postaci różnego rodzaju prac etapowych: kolokwia, sprawdziany, testy (m.in. faktograficzne, gramatyczne), rozprawki, referaty, prezentacje, tablice genealogiczne, chronologiczne, dzienniki praktyk itp. i w wynikach egzaminów ustnych oraz na zakończenie studiów w postaci pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego. Mała liczba studentów umożliwia też niemal personalne śledzenie ich losów po ukończeniu studiów.

Zawodowe kariery absolwentów lub ich dalsza edukacja wskazują na osiągnięcie przez nich efektów uczenia się założonych dla kierunku.

Rodzaj, forma, tematyka i metodyka prac etapowych dostosowana jest do profilu studiów, przy czym o ile ogólnie prace etapowe odpowiadają kierunkowym efektom uczenia się, to w przypadku poszczególnych przedmiotów nie zawsze odpowiadają one zakresowi określone w ich tytule. Ma to na przykład miejsce w przedmiotach związanych z dokumentem cyfrowym i cyfrowym obiegiem dokumentów, w których prace etapowe dotyczą tradycyjnego dokumentu papierowego. Charakterystyczną cechą zwłaszcza prac o charakterze narracyjnym (rozprawki, referaty) na studiach pierwszego i drugiego stopnia jest koncentracja na opisie. Pod tym względem nowej wartości nie wprowadzają tego typu prace na studiach drugiego stopnia, w których narracja nie przechodzi np. do etapu wyjaśniania lub kształtowania umiejętności analitycznych. W tematach tych prac zazwyczaj nie są formułowane problemy i są one bliskie encyklopedycznym hasłom. Często są one zbyt ogólne, co umożliwia przygotowanie ich w oparciu o podstawowe materiały (bardzo często są to tylko dostępne w Internecie słowniki i encyklopedie, w tym Wikipedia). Wyraźny jest też brak oceniania krytycznej postawy wobec materiałów pozyskiwanych w formie cyfrowej i teoretycznej refleksji związanej z ich klasyfikacją. Konsekwencją stosunkowo niskich wymagań stawianych na studiach drugiego stopnia jest zawyżanie ocen. Charakterystyczne jest także to, że w pracach narracyjnych brak jest jakichkolwiek śladów sprawdzania i ocen, a oceny w prowadzonej dokumentacji są zwykle wysokie i wyrównane, bez względu na wartość prac etapowych.

Wszystkie prace dyplomowe dotyczą przeszłości, choć są przypadki, w których jest co najmniej dyskusyjne, czy są przygotowane w dyscyplinie naukowej historia. Dotyczy to prac na pograniczu historii i innych dyscyplin naukowych, w których te drugie zdobywają pozycję dominującą. Prace dyplomowe na studiach pierwszego stopnia mają zróżnicowany charakter. W bibliografii każdej z nich wskazane są źródła historyczne, natomiast nie zawsze są one w niej wykorzystywane. Tak więc na studiach pierwszego stopnia prace dyplomowe są czysto kompilacyjne, oparte tylko na literaturze, takie w których źródła są wykorzystywane w sposób ilustracyjny, w których są one relacjonowane, a czasem nawet poddawane analizie. Ta różnorodność prac jest konsekwencją braku przyjętych dla kierunku zasad dyplomowania, każdy z tych modeli można przyjąć za właściwy dla studiów pierwszego stopnia, jednak ze zróżnicowaniem ocen w powiązaniu z rodzajem stawianych oczekiwań i osiągniętych wyników. Mniej zastrzeżeń budzą prace przygotowane na studiach drugiego stopnia. Wszystkie one mają podstawę źródłową, choć zwykle nie poddają źródeł analizie, a jedynie je relacjonują. Prace na studiach drugiego stopnia spełniają jednak wymogi właściwe dla poziomu studiów, choć w stopniu niższym, niż wskazywałyby na to oceny. Wadą prac dyplomowych na studiach drugiego stopnia są zbyt szeroko zakrojone tematy, które nie są sformułowane w sposób problemowy. Zastrzeżenia budzi także przyjmowana w bibliografii klasyfikacja źródeł i literatury oraz bezkrytyczne podejście do materiałów pozyskiwanych przez Internet, czy równoważne traktowanie publikacji naukowych i popularnonaukowych. Jednocześnie w konsekwencji braku określonych dla kierunku zasad dyplomowania prace oceniane są przez pryzmat różnych kryteriów i odmiennego definiowania przez autorów recenzji wymogu „nowego ujęcia” co prowadzi w czasami do znaczącej rozbieżności ocen i braku porównywalności ocen wszystkich prac złożonych na kierunku.

Potwierdzeniem osiągania przez studentów założonych dla kierunku efektów uczenia się są ich publikacje naukowe z zakresu historii oraz udział w konferencjach naukowych. Współuczestniczą też oni jako kuratorzy w organizacji wystaw historycznych. Są laureatami konkursów (Najlepszy Debiut Historyczny Roku) i nagród (Nagroda Prezydenta Częstochowy za najlepszą pracę dyplomową związaną z promocją miasta).

W zakresie kryterium 3 rekomenduje się:

1. Opracowanie specyficznych dla kierunku zasad dyplomowania określających minimalne merytoryczne kryteria, które powinny spełniać prace dyplomowe na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz wspólnych dla wszystkich seminariów kryteriów oceniania.
2. Określenie kryteriów oceniania zamieszczonych w sylabusach przedmiotów w odniesieniu do stopnia osiągnięcia efektów uczenia się z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a także eliminacja kryterium obecności na zajęciach.

3. Rozszerzenie katalogu stosowanych metod oceniania na kierunku w powiązaniu z oceną wszystkich kategorii efektów uczenia się.
4. Określenie metod oceniania w przedmiotach związanych z kształceniem w zakresie języków obcych w odniesieniu do kompetencji wskazanych w systemie ESOKJ.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3 – kryterium spełnione

Uzasadnienie

Określone na kierunku zasady rekrutacji cechują się selektywnością i zapewniają kandydatów o kompetencjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie kierunkowych efektów uczenia się. Zasady rekrutacji są przejrzyste, bezstronne i zapewniają kandydatom równe szanse w podjęciu studiów, w tym kandydatom z niepełnosprawnościami. W Uczelni przyjęto zasady uznawania efektów uczenia się zdobytych poza formalnym systemem kształcenia. Decyzję w sprawie uznania efektów uczenia się osiągniętych w innej uczelni podejmuje dziekan na podstawie formalnie przyjętych procedur. Przyjęte zasady potwierdzania efektów uczenia są prawidłowe.

Na Wydziale Filologiczno-Historycznym określono zasady dyplomowania definiujące pracę magisterską i licencjacką w dziedzinie nauk humanistycznych. Nie definiują one jednak w sposób precyzyjny różnicę między pracą licencjacką a magisterską i ze swej natury nie mają one specyficznego charakteru dla dyscypliny naukowej historia. Specyficzne dla kierunku zasady dyplomowania określające minimalne wymagania stawiane pracom dyplomowym na studiach pierwszego i drugiego stopnia nie zostały opracowane. Skutkuje to zróżnicowanym charakterem prac dyplomowych, zwłaszcza na studiach pierwszego stopnia i znacznymi różnicami w stawianych w nich wymaganiach.

Ogólne zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się oraz postępów w procesie uczenia się opisane są w Regulaminie studiów, który określa skalę ocen, terminy, w których ocena powinna być dokonana, możliwość dostosowania zasad uzyskiwanych zaliczeń i zdawania egzaminów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Regulamin przewiduje też zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych, w tym w przypadku zachowań nieetycznych, oraz zasady przekazywania studentom informacji o ocenie. Ogólne zasady umożliwiają więc równe traktowanie studentów w procesie weryfikacji efektów uczenia się.

Jednocześnie należy wskazać, iż kryteria oceniania wskazane w sylabusach nie zawsze dotyczą osiąganych przez studentów efektów uczenia się i nie zawsze precyzyjnie określają za jakie osiągnięcia student otrzymuje poszczególne oceny. W konsekwencji w przypadku oceny prac etapowych, ale też i dyplomowych, nie jest jasne jakie jej elementy są oceniane, oceny są zwykle wyrównane i często zawyżone, niejednokrotnie na pracach nie pojawiają się ślady sprawdzania. Powszechnie stosowanym kryterium oceny jest liczba nieobecności na zajęciach. Stosowany na kierunku katalog metod oceniania jest stosunkowo skromny, najczęściej wskazywane metody odnoszą się do oceniania wiedzy, rzadziej umiejętności. Wskazane w sylabusach metody dydaktyczne – choćby ze względu na ich małą różnorodność – nie są specyficzne dla poszczególnych grup efektów uczenia się i odnoszą się głównie do sprawdzania wiedzy, w mniejszym stopniu umiejętności czy kompetencji społecznych. Wskazane w sylabusach lektoratów metody dydaktyczne nie są specyficzne dla oceny efektów uczenia się w zakresie umiejętności posługiwania się językiem obcym.

Prace etapowe przygotowane na kierunku odpowiadają dyscyplinie naukowej historia, choć nie w każdym przypadku dotyczą zakresu określonego w nazwie przedmiotu. Prace etapowe, zwłaszcza na studiach drugiego stopnia nie w pełni odpowiadają poziomowi studiów, a formułowane tematy prac pisemnych nie zawierają problemu badawczego. Wszystkie prace dyplomowe dotyczą przeszłości, choć są przypadki, w których jest co najmniej dyskusyjne, czy są przygotowane w dyscyplinie naukowej historia. Dotyczy to prac na pograniczu historii i innych dyscyplin naukowych, w których te drugie zdobywają pozycję dominującą. Wadą prac dyplomowych na studiach drugiego stopnia są zbyt szeroko zakrojone tematy, które nie są sformułowane w sposób problemowy.

Studenci posiadają osiągnięcia naukowe potwierdzające uzyskiwanie przez nich efektów uczenia się na ocenianym kierunku.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

Zajęcia na ocenianym kierunku prowadzą nauczyciele akademicki zatrudnieni w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, wspomagani przez pracowników innych jednostek Uczelni (głównie nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy z zakresu pedagogiki, psychologii, filozofii) oraz doktorantów Wydziału Filologiczno-Historycznego. Zasadniczy trzon kadry dydaktycznej w roku akademickim 2019/2020 stanowi 21 pracowników (w tym 20 badawczo-dydaktycznych i 1 osoba na etacie dydaktycznym) skupionych w 6 zakładach (pracowniach). W procesie dydaktycznym na ocenianym kierunku zaangażowanych jest jednak tylko 17 osób, ponieważ jeden pracownik przebywa na urlopie naukowym, a trzech prowadzi zajęcia dla doktorantów i na innych kierunkach. Posiadają oni udokumentowany dorobek naukowy w dyscyplinie historia i doświadczenie zawodowe w zakresie tej dyscypliny, umożliwiające prawidłową realizację zajęć, w tym nabywanie przez studentów kompetencji badawczych. W Instytucie Historii prowadzone są bowiem badania naukowe obejmujące wszystkie główne epoki historyczne (od starożytności po historię współczesną), a także dodatkowo z zakresu nauk pomocniczych historii, dziejów historiografii, metodologii historii, historii regionalnej, historii Europy Środkowo-Wschodniej, historii wojskowości, archiwistyki, edukacji historycznej i antropologii historycznej.

Struktura kwalifikacji oraz liczebność kadry w stosunku do liczby studentów umożliwia prawidłową realizację zajęć. Na 21 pracowników Instytutu Historii: 5 posiada tytuł naukowy profesora, 10 stopień naukowy doktora habilitowanego, 5 – stopień naukowy doktora, a 1 osoba tytuł zawodowy magistra. Pomimo stosunkowo nielicznej kadry zachowana jest dobra proporcja pomiędzy poszczególnymi grupami badaczy (ok. ¼ stanowią nauczyciele akademicki z tytułem naukowym profesora, przy takiej samej liczbie badaczy z grupy osób ze stopniem naukowym doktora). Struktura ta, przy 60 studentach, którzy aktualnie studiują na kierunku historia, nie daje jednak dobrej proporcji w relacji liczby pracowników na 1 studenta (w roku odbywania wizytacji przypada tylko 2,85 studenta na 1 nauczyciela akademickiego), co rodzi pewne trudności w projektowaniu obsady niektórych zajęć, jak np. seminaria licencjackie i magisterskie. Zespół oceniający zauważył bowiem, że dla uzyskania wymaganej na Uczelni liczby uczestników obu tych seminariów ich prowadzenie powierza się nauczycielom akademickim według określonej kolejności, nie zawsze zgodnie z tematyką przygotowywanych przez studentów prac dyplomowych.

Nauczyciele akademicki prowadzą działalność dydaktyczną zgodnie ze swoimi zainteresowaniami badawczymi, posiadanymi kwalifikacjami i doświadczeniem. Obowiązującą zasadą jest powierzanie zajęć z historii epok pracownikom zatrudnionym w odpowiednich zakładach, a zajęć ze specjalności osobom zajmującym się badawczo daną problematyką lub mogącym wykazać się odpowiednimi kwalifikacjami czy doświadczeniem. Poza wspomnianym wyżej problemem z obsadą seminariów dyplomowych zespół oceniający nie stwierdził nieprawidłowości w obsadzie zajęć dydaktycznych. Kadra prowadząca zajęcia na ocenianym kierunku posiada odpowiednie kompetencje dydaktyczne, umożliwiające prawidłową realizację zajęć, co potwierdzają osiągnięcia dydaktyczne prezentowane w przedstawionej do wglądu zespołu oceniającego dokumentacji, a także bezpośrednie obserwacje przeprowadzone podczas odbytych w trakcie wizytacji hospitacji. Jak wykazało spotkanie zespołu

oceniającego z kadrami dydaktycznymi w stosunkowo niewielkim stopniu podejmowane jest przez nauczycieli akademickich inicjatywy w zakresie doskonalenia swoich kompetencji dydaktycznych, np. poprzez udział w szkoleniach czy kursach. Warto byłoby zatem zrewidować ofertę proponowanych form doskonalenia na Uczelni i zaproponować formy bardziej przydatne w pracy ze studentami kierunku historia, co mogłoby zachęcić pracowników do większego udziału w nich.

Wszyscy pracownicy Instytutu wykazują racjonalne obciążenie dydaktyczne na kierunku historia, zgodnie z ustaloną dla całego Uniwersytetu wysokością pensum (210 godz. dla pracowników samodzielnych, 240 godz. dla adiunktów). Przeciętna liczba godzin dydaktycznych realizowanych na kierunku przez jednego pracownika oscyluje wokół 120-150 godz. Biorąc zatem pod uwagę całość obciążenia godzinowego wszystkich osób prowadzących zajęcia w na ocenianym kierunku oraz liczbę osób zatrudnionych w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy, można stwierdzić że możliwa jest prawidłowa realizacja zajęć.

Jednostka nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Zajęcia realizowane w ramach modułów przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela prowadzone są przez osoby posiadające odpowiedni dorobek naukowy i doświadczenie w dyscyplinach psychologia i pedagogika oraz w dyscyplinie historia w zakresie dydaktyki historii. W przypadku kształcenia psychologiczno-pedagogicznego i emisji głosu Instytut Historii korzysta ze wsparcia pracowników innych jednostek Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego, natomiast obsadę zajęć z zakresu dydaktyki historii zapewniają pracownicy Instytutu. Kompetencje tych nauczycieli akademickich i ich doświadczenie zawodowe (zdobyte poza Uczelnią m.in. w charakterze nauczycieli na różnych etapach edukacyjnych), pozwalają na osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz realizację treści programowych określonych przez standardy kształcenia nauczycieli.

Kryteria doboru nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są transparentne i adekwatne do potrzeb związanych z prawidłową realizacją zajęć na studiach o profilu ogólnoakademickim. Uwzględniają w pełni dorobek naukowy prowadzących, ich doświadczenie i kompetencje dydaktyczne, kierując się m.in. wspomnianą już wyżej zasadą powiązania zajęć z epoką historyczną, którą dana osoba zajmuje się badawczo lub jej dodatkowymi kwalifikacjami czy zainteresowaniami, które posiada. Przydziału zajęć dokonuje Dyrektor Instytutu Historii w porozumieniu z kierownikami zakładów. Pracownicy potwierdzili podczas spotkania z zespołem oceniającym, że to rozwiązanie nie budzi ich zastrzeżeń.

Nauczyciele akademicki są systematycznie oceniani przez studentów w zakresie spełniania obowiązków związanych z kształceniem, w formie anonimowych ankiet przeprowadzanych za pośrednictwem indywidualnego konta studenta na platformie USOS. Ocena zajęć odbywa się dwa razy w roku akademickim, na koniec każdego semestru. Wyniki tych ankiet przekazywane są nauczycielom prowadzącym zajęcia po zakończeniu semestru. Podlegają także analizie Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Uczelnianemu Zespołowi ds. Ankietyzacji i Ewaluacji. Osoby, których zajęcia uzyskały najlepsze wyniki w ankietach studenckich są przedstawiane do nagród rektorskich za osiągnięcia dydaktyczne. Równie sprawnie działa system hospitacji zajęć w Instytucie Historii. Dyrekcja Instytutu wraz z kierownikami zakładów dwa razy w roku akademickim (raz w semestrze) hospituje zajęcia wszystkich pracowników i doktorantów. Prowadzone są również okresowe oceny pracowników Instytutu, obejmujące analizę ich działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej, uwzględniające w tym wyniki ocen dokonywanych przez studentów.

Realizowana przez Władze Instytutu Historii oraz Wydziału Filologiczno-Historycznego polityka kadrowa umożliwia w takim stopniu kształtowanie kadry prowadzącej zajęcia, aby zapewnić prawidłową ich realizację. Osiąga to m.in. poprzez motywację w kierunku zdobywania kolejnych stopni i tytułów naukowych, rozwijania współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi, aktywnego uczestnictwa w konferencjach naukowych oraz publikowania osiągnięć badawczych w monografiach i czasopismach naukowych. Rozwój kadry monitorowany jest w formie ankiet rocznego dorobku naukowego pracownika oraz za pomocą wspomnianej wyżej oceny okresowej nauczycieli akademickich. O skuteczności funkcjonowania tego systemu świadczy m.in. fakt uzyskania przez 3 pracowników tytułu naukowego profesora, a przez 8 stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Uczelnia opracowała również rozbudowany system zasad i procedur pozwalający na skuteczne rozwiązywanie konfliktów, reagowanie na przypadki zagrożenia dyskryminacji i przemocy wobec studentów i nauczycieli akademickich. W przypadku studentów istotną rolę w tych działaniach odgrywa przede wszystkim opiekun roku, Dyrekcja Instytutu Historii, Wydziałowy i Uczelniany Samorząd Studencki oraz radca prawny. Z kolei w odniesieniu do kadry prowadzącej zajęcia wdrożono na Uczelni „Wewnętrzną politykę antydyskryminacyjną i antymobingową”.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4 – kryterium spełnione

Uzasadnienie

Liczebność kadry, jej dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne umożliwiają prawidłową realizację zajęć na ocenianym kierunku, w tym także przygotowanie studentów specjalności nauczycielskiej, zgodnie ze standardami kształcenia nauczycieli. Uczelnia prowadzi adekwatną do swoich potrzeb politykę kadrową, stwarzając nauczycielom akademickim odpowiednie warunki do rozwoju i doskonalenia. Do procesu ewaluacji zajęć dydaktycznych włączani są studenci, a wnioski z tych ocen są brane pod uwagę przy ocenie okresowej nauczycieli akademickich. Wdrażany jest także system rozwiązywania konfliktów, reagowania na naruszenie bezpieczeństwa i wszelkich form dyskryminacji wobec członków kadry prowadzącej kształcenie oraz studentów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Pomieszczenia Instytutu Historii, w których prowadzone są zajęcia na ocenianym kierunku, usytuowane są w budynku gmachu Wydziału Filologiczno-Historycznego przy al. Armii Krajowej 36a na dwóch kondygnacjach. Jest to budynek przechodzący w roku akademickim 2019/2020 częściowy remont (przede wszystkim w obrębie pomieszczeń Biblioteki Głównej). Do dyspozycji Instytutu Historii przeznaczonych jest łącznie 8 sal dydaktycznych i 1 pracownia komputerowa tj.:

- 1 sala wykładowa (o pow. 40 m²),
- 5 sal ćwiczeniowych (pow. 20 i 30 m²),
- 2 sale seminaryjne (o pow. 16 m²),
- 1 sala komputerowa z 15 stanowiskami do pracy.

Sala wykładowa i sale ćwiczeniowe wyposażone są w projektory multimedialne, ekrany i niezbędne nagłośnienie. Jedna z sal posiada także tablicę interaktywną. Nauczyciele akademicy i inne osoby prowadzące zajęcia korzystają w tych salach z komputerów przenośnych, znajdujących się na wyposażeniu zakładów. Natomiast w sali komputerowej zainstalowanych jest 15 zestawów komputerów stacjonarnych ze standardowym wyposażeniem. Podczas przeglądu infrastruktury przez zespół oceniający i w wyniku rozmowy z informatykiem opiekującym się salą komputerową nie stwierdzono oprogramowania specjalistycznego (jak np. Zintegrowany System Informacji Archiwalnej) dla specjalności archiwistycznej, zainstalowanego na komputerach, z których korzystają studenci w trakcie zajęć. W wyniku zmiany struktury organizacyjnej Uniwersytetu od 1 października 2019 r. Instytut Historii przejął także dwie sale seminaryjne, do których wyposażenie multimedialne zostało

zamówione. Ze względu na fakt, iż proces dydaktyczny na kierunku historia nie wymaga korzystania ze specjalistycznych pracowni, wyposażenie jakie posiadają sale dydaktyczne, będące w dyspozycji Instytutu Historii (poza wspomnianą wyżej salą komputerową) zaspokaja potrzeby procesu kształcenia i pozwala przygotować studentów do prowadzenia badań naukowych. Biorąc pod uwagę prowadzone na kierunku historia specjalności oraz liczebność grup studenckich, można ocenić, że liczba, wielkość i układ sal wykorzystywanych do prowadzenia różnych form zajęć jest wystarczająca.

Studenci ocenianego kierunku mają dostęp do zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie, zlokalizowanej w samym budynku, w którym mieści się siedziba Instytutu Historii. W Bibliotece Głównej znajduje się ponad 315 tys. woluminów książek, 34 tys. woluminów czasopism oraz prawie 9 tys. jednostek zbiorów specjalnych. Utworzono także Bibliotekę Cyfrową Uczelni gromadzącą zasoby cyfrowe w postaci monografii, czasopism i zeszytów naukowych wydawanych przez Wydawnictwo UHP, prac doktorskich i innych prac opublikowanych na podstawie licencji udzielonej przez autora. Biblioteka Główna dysponuje czytelnią na 40 miejsc, oferując prawie 9 tys. tytułów księgozbioru prezencyjnego oraz prenumerowane czasopisma krajowe i zagraniczne. Zapewniony jest dostęp do wersji on-line zagranicznych czasopism naukowych na podstawie zasobów licencyjnych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, do czytelnii ibuk.libra, e-Publikacje Nauki Polskiej oraz do baz LEX w ramach sieci uczelnianej. Godziny otwarcia Biblioteki są dostosowane do potrzeb czytelników (w poniedziałki do godz. 15.00, od wtorku do piątku do godz. 19.30, a dwa razy w miesiącu także w soboty do godz. 15.00).

Zapewniona jest zgodność infrastruktury dydaktycznej, naukowej i bibliotecznej oraz zasad korzystania z niej z przepisami BHP. W każdej sali dydaktycznej znajduje się apteczka z podstawowym wyposażeniem medycznym. Budynek Instytutu Historii dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Posiada m.in. windę umożliwiającą dojazd do II piętra, specjalny podjazd dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, platformę schodową, a także toalety dla osób niepełnosprawnych na każdym piętrze. Zdecydowanie brakuje udogodnień dla studentów z niepełnosprawnościami w Bibliotece Głównej, ale przeprowadzany właśnie zakres prac remontowych przewiduje wprowadzenie istotnych zmian w tym zakresie (m.in. uruchomienie dwóch stanowisk komputerowych dla osób z niepełnosprawnością ruchu, niewidomych i niedowidzących, dostosowanie wysokości mebli do osób poruszających się na wózku, przeniesienie wejścia do Biblioteki na parter, oznakowanie poszczególnych działów księgozbioru odblaskowymi paskami).

W budynku Instytutu Historii dostępna jest dla pracowników i studentów bezprzewodowa sieć Wi-Fi. Studenci mogą skorzystać z komputerów w Bibliotece Głównej, ale tylko w celu zamówienia książek i czasopism. Brakuje natomiast dostępu studentów do nowoczesnego sprzętu komputerowego i specjalistycznego oprogramowania poza godzinami zajęć w celu wykonania zadań, realizacji projektów czy przygotowania pracy dyplomowej.

Zasoby biblioteczne Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie w pełni zaspokajają potrzeby procesu nauczania i uczenia się, związanego z treściami podstawowymi dla ocenianego kierunku, jak i prowadzonymi specjalnościami, w tym szczególnie specjalności nauczycielskiej. Uwzględniają literaturę zalecaną w sylabusach, najnowsze wydawnictwa naukowe i bazy danych. Do dyspozycji studentów kierunku historia są publikacje z zakresu wszystkich epok historycznych, nauk pomocniczych historii, metodologii historii, historii historiografii, dydaktyki historii i archiwistyki. Dostęp do zasobów bibliotecznych i informacyjnych jest możliwy zarówno w formie tradycyjnej, jak i z wykorzystaniem narzędzi informatycznych poprzez stronę internetową Biblioteki Głównej (np. dostęp do baz). Wspominany wyżej zakres prac remontowych w Bibliotece zwiększy także zakres dostępności tego zasobu do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami.

W wyniku przeprowadzonej analizy infrastruktury i zasobów edukacyjnych wykorzystywanych w realizacji programu studiów rekomenduje się wygospodarowanie w budynku Instytutu Historii Uczelni miejsca, w którym studenci mieliby swobodny dostęp do komputerów poza godzinami zajęć i nie tylko w celu zamawiania publikacji. Warto byłoby także uwzględnić w przeprowadzanym remoncie zorganizowanie w Bibliotece Głównej 1-2 miejsc do tzw. cichej pracy studentów, albo wprowadzić dyżur pracownika w sali komputerowej w określonych godzinach, aby studenci mogli skorzystać ze znajdującego się tam sprzętu.

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa Instytutu Historii UHP w Częstochowie jest zgodna z wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia nauczycieli. Większość sal dydaktycznych wyposażona jest w projektor multimedialny, ekran i sprzęt nagłaśniający umożliwiające wykorzystywanie nowoczesnych materiałów pomocniczych niezbędnych w kształceniu psychologicznym, pedagogicznym i dydaktyczno-historycznym. W jednej sali ćwiczeniowej znajduje się tablica interaktywna, pozwalająca przygotować studentów specjalności nauczycielskiej do wykorzystania tego sprzętu w przyszłej praktyce zawodowej. Warto byłoby jeszcze rozważyć dostosowanie tej sali w większym stopniu do potrzeb edukacji historycznej i umieścić w niej np. podręczniki do nauczania historii, atlasy historyczne czy inne materiały dydaktyczne, mogące być na bieżąco wykorzystywane podczas zajęć dla studentów specjalności nauczycielskiej na ocenianym kierunku.

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa wykorzystywana w procesie kształcenia na kierunku historia jest na bieżąco monitorowana przez Dyрекcję Instytutu Historii oraz przez Władze Wydziału Filologiczno-Historycznego. Udział nauczycieli akademickich i studentów w tym procesie zapewniony jest jedynie w zakresie kształtowania zbiorów bibliotecznych Uczelni. Mogą oni zgłaszać zapotrzebowanie na zakup publikacji lub czasopism, wypełniając formularz elektroniczny („Propozycja zakupu”) na stronie Biblioteki Głównej. Jednostka nie prowadzi okresowych przeglądów infrastruktury dydaktycznej i naukowej z udziałem osób prowadzących zajęcia, nie dokonuje także oceny tej infrastruktury ze strony studentów.

W wyniku przedstawionej analizy na ocenianym kierunku studiów rekomenduje się:

1. przeprowadzanie stałych i systematycznych przeglądów z udziałem interesariuszy wewnętrznych (nauczycieli akademickich, osób prowadzących zajęcia i studentów) oceny infrastruktury naukowej i dydaktycznej pod kątem jej nowoczesności, aktualności, dostosowania do potrzeb procesu kształcenia, liczby studentów i potrzeb osób z niepełnosprawnością,
2. wykorzystanie wyników tych przeglądów, w tym wnioski z oceny dokonywanej przez studentów, do doskonalenia infrastruktury naukowej, dydaktycznej i bibliotecznej niezbędnej do prowadzenia ocenianego kierunku studiów.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa i biblioteczna Instytutu Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie jest zgodna z zasadami BHP i w dużym stopniu umożliwia prawidłową realizację zajęć, a także osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym zarówno przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej, jak i do pracy w zawodzie nauczyciela (zgodnie ze standardami kształcenia nauczycieli). Wielkość, liczba i wyposażenie sal dydaktycznych oraz Biblioteki Głównej zapewniają warunki do odpowiedniej realizacji procesu nauczania i uczenia się na ocenianym kierunku, z wyjątkiem specjalności archiwistycznej, która wymaga zapewnienia studentom dostępu do odpowiedniego oprogramowania specjalistycznego (patrz zalecenie). Uczelnia podjęła także szereg inwestycji w budynku Instytutu Historii, które są w trakcie realizacji i po ich zakończeniu w roku 2020 zostanie zapewniony pełny zakres udogodnień w infrastrukturze dla osób z niepełnosprawnością.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

1. Zapewnienie dostępu wszystkich studentów specjalności archiwistycznej do specjalistycznego opracowania w pracowni komputerowej, umożliwiającego praktyczne nabywanie kompetencji do

obsługi zasobów archiwalnych (jak np. aplikacja ZoSIA - Zintegrowany System Informacji Archiwalnej)), dzięki któremu studenci będą mogli nie tylko zapoznawać się z tego typu oprogramowaniem, ale także ćwiczyć jego wykorzystywanie w praktyce zawodowej.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Instytutu Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie, prowadzący w ramach struktury organizacyjnej Uczelni kierunek historia, współpracuje z różnymi podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego w zakresie doskonalenia koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, określonych dla niego efektów uczenia się, programów studiów oraz praktyk zawodowych, zgodnie z dyscypliną historii oraz wyzwaniem zawodowego rynku pracy właściwego dla absolwentów historii. W tym względzie korzysta z umów podpisanych przez Władze Uniwersytetu oraz z kontaktów własnych, głównie z instytucjami samorządowymi, ośrodkami kultury, czy też szkołami, do których udają się studenci na praktyki zawodowe. Zasięg interesariuszy zewnętrznych jest znaczny, ponieważ obejmuje ponad 50 instytucji (w tym m.in. szkół, stowarzyszeń), zarówno z najbliższego terenu miasta Częstochowy, okolicznych miejscowości, regionu, jak i z zagranicy. Niestety, w Instytucie Historii nie działa żadne sformalizowane gremium reprezentujące tak dużą liczbę interesariuszy zewnętrznych. Na Wydziale Filologiczno-Historycznym w 2013 r. powołano Radę Ekspertów Zewnętrznych, która w swoim składzie miała przedstawicieli różnych środowisk zainteresowanych działalnością i efektami nauczania na prowadzonych kierunkach, ale z przedstawionej zespołowi oceniającemu dokumentacji wynika, że spotkania poświęcone ocenianemu kierunkowi studiów odbywały się rzadko. Na spotkaniu zespołu oceniającego z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego nie było również żadnego przedstawiciela tego gremium. Stały kontakt z licznymi interesariuszami zewnętrznymi przejęły na siebie Władze Wydziału (np. spotkanie z Dyrekcją Muzeum Częstochowskiego w 2014 r.), Dyrekcja Instytutu Historii (np. spotkanie z archiwistami miasta Częstochowy w 2017 r.), Kierunkowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, oraz poszczególni pracownicy badawczo-dydaktyczni, co wyraźnie zostało podkreślone podczas spotkania zespołu oceniającego z przedstawicielami otoczenia. Sugestie i opinie w sprawie programu studiów, przygotowania absolwentów do wymogów rynku pracy czy przebiegu praktyk zgłaszane są bezpośrednio osobom kontaktującym się z ramienia Uczelni (wymienionym wyżej) w trakcie licznych spotkań indywidualnych i okazjonalnych z określonymi grupami zawodowymi interesariuszy zewnętrznych.

Podejmowane formy współpracy z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego są prowadzone systematycznie i obejmują różnorodne aktywności, jak np. organizację wspólnych konferencji, projektów badawczych i wystaw, wydawanie publikacji, wygłaszanie odczytów, prowadzenie warsztatów dla zainteresowanych grup, udział studentów w praktykach, stażach i wolontariacie, organizacji konkursów. Całość tych działań jest w pełni adekwatna do celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów na ocenianym kierunku, a także osiągania przez studentów efektów uczenia się. Trzeba jednak zauważyć, że proporcje wzajemnych relacji nie są symetryczne. Z opinii wyrażanych podczas spotkania zespołu oceniającego z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego wynika, że zdecydowanie większe jest zaangażowanie Instytutu Historii i jego pracowników w działania na rzecz otoczenia niż udział przedstawicieli tego otoczenia w doskonaleniu oferty dydaktycznej Instytutu i modyfikacji programu ocenianego kierunku studiów.

Jednostka nie prowadzi systematycznych ocen, z udziałem nauczycieli akademickich i studentów, relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu ocenianego kierunku studiów, a także wpływu tego otoczenia na program i jego realizację. Częściową ocenę tej współpracy podejmuje Zespół ds. promocji oraz Dyrekcja Instytutu Historii. Wobec bardzo licznego grona interesariuszy zewnętrznych, z którymi współpracuje Instytut oraz zróżnicowanych form tej współpracy, niezbędna jest stała refleksja nad skutecznością i zasadnością podejmowanych działań.

W wyniku przeprowadzonej analizy na ocenianym kierunku studiów rekomenduje się:

1. stałe i systematyczne monitorowanie, z udziałem interesariuszy wewnętrznych (pracowników i studentów), oceny poprawności doboru instytucji współpracujących z Instytutem Historii, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów oraz doskonalenie jego realizacji,
2. wykorzystanie wyników tych przeglądów do doskonalenia współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i modyfikacji programów studiów.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Instytut Historii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie prowadzi systematyczną i różnorodną współpracę z wieloma podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, zgodnie z zakresem dyscypliny historia oraz z potrzebami realizowanego programu studiów i osiąganymi przez studentów efektami uczenia się. Współpraca ta modyfikowana jest w zależności od aktualnych potrzeb ocenianego kierunku.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Rodzaj, zakres i zasięg umiędzynarodowienia procesu kształcenia na ocenianym kierunku jest zgodny z przyjętą koncepcją i celami kształcenia. Obejmuje różnorodne formy współpracy i aktywności. Instytut Historii, który w ramach struktury organizacyjnej Uczelni odpowiada za kształcenie na kierunku historia, realizuje współpracę międzynarodową z jednostkami prowadzącymi kształcenie i badania naukowe w zakresie historii, głównie z krajów ościennych, m.in. Ukrainą, Rosją, Litwą, Łotwą, Republiką Czeską, Słowacją. Współpraca ta obejmuje przede wszystkim wyjazdy i staże zagraniczne, udział w konferencjach naukowych, prowadzenie kwerend archiwalnych i bibliotecznych, opracowanie materiałów naukowych oraz doskonalenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich. Uczestniczą w niej głównie pracownicy naukowo-dydaktyczni i doktoranci, natomiast zdecydowanie mniejsze zainteresowanie wykazują studenci ocenianego kierunku. Rocznie realizowanych jest w Instytucie Historii średnio ok. 20 zagranicznych wyjazdów służbowych, m.in. do archiwów i bibliotek w Turcji, Francji, Wielkiej Brytanii, na Ukrainie, w Czechach, Niemczech, Rosji, w tym 4 pracowników wyjechało więcej niż raz. Co warto podkreślić, od czerwca 2018 r. odbyło się także 5 wyjazdów nauczycieli akademickich do Francji, Włoch i Republiki Czeskiej w ramach Programu Erasmus+ w celu przeprowadzenia zajęć dydaktycznych i/lub wzięcia udziału w szkoleniu (STA i/lub STT). Studenci kierunku historia w tym samym okresie wyjechali tylko 3 razy (na studia na Uniwersytecie Ostrawskim i na praktyki na tej samej uczelni). W niewielkim stopniu rozwijana jest także wymiana studentów z zagranicznych ośrodków naukowych w ramach Programu Erasmus+ (w 2019 r. uczestniczył w nim tylko jeden student z Hiszpanii).

Uczelnia podejmuje różnorodne działania w celu podniesienia poziomu umiędzynarodowienia kształcenia i stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju aktywności międzynarodowej zarówno

pracowników, jak i studentów. W ramach cyklu zajęć obowiązkowych dla wszystkich studentów I roku pt. *metody uczenia się i studiowania* odbywa się wykład informacyjny poświęcony mobilności krajowej i zagranicznej studentów oraz programowi Erasmus+. Od 2016 r. realizowany jest projekt dydaktyczny „Podwójne dyplomowanie” z Tarnopolskim Uniwersytetem Pedagogicznym, odbywają się wykłady profesorów wizytujących z ośrodków naukowych w Rumunii, na Ukrainie, w Rosji i na Łotwie, a także odbywa się wymiana semestralna z uczelniami ukraińskimi (w Tarnopolu, Równem i w Czerkasach). Studentom kierunku historia oferowane są ponadto co roku dwa wykłady w języku angielskim (po jednym w każdym semestrze) w ramach zajęć do wyboru. Od roku 2018 r. Uczelnia bierze udział w Programie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (PROM), którego celem jest doskonalenie kompetencji kadry akademickiej i doktorantów z Polski i zagranicy poprzez międzynarodową wymianę stypendialną. W ramach tego programu z Instytutu Historii wyjechało zagranicę 12 doktorantów i 1 nauczyciel akademicki, przyjechało natomiast 12 doktorantów reprezentujących dyscyplinę naukową historia.

W ramach ocenianego kierunku studiów nie prowadzi się okresowej oceny stopnia umiędzynarodowienia kształcenia z udziałem kadry akademickiej i studentów. Częściowych analiz wybranych aspektów tego zagadnienia dokonuje Pełnomocnik Dziekana ds. Współpracy z Zagranicą i Koordynator Wydziałowy Programu Erasmus+, a ponadto na posiedzeniach Rady Instytutu Historii sporadycznie prowadzone są dyskusje nad doбором profesorów wizytujących. Zdecydowanie bardziej kompleksowa refleksja, obejmująca zarówno podejmowane formy umiędzynarodowienia kształcenia, jak i ich skalę oraz zasięg, prowadzona jest na poziomie ogólnouczelnianym (centralnym) przez Dział Nauki i Współpracy z Zagranicą UPH w Częstochowie.

Wobec wyników analizy warunków i sposobów podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na ocenianym kierunku rekomenduje:

1. stałe i systematyczne monitorowanie oceny stopnia umiędzynarodowienia kształcenia prowadzone na poziomie Instytutu Historii z udziałem interesariuszy wewnętrznych (pracowników, studentów), obejmujące ocenę skali, zakresu i zasięgu aktywności międzynarodowej kadry i studentów,
2. wykorzystanie wyników tych przeglądów do rozwijania i intensyfikacji umiędzynarodowienia kształcenia na kierunku historia.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj i zakres umiędzynarodowienia procesu kształcenia jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia ocenianego kierunku historia. Obejmuje różne formy współpracy z ośrodkami naukowymi głównie z krajów ościennych. Uczelnia stwarza odpowiednie możliwości rozwoju międzynarodowej aktywności nauczycieli akademickich i studentów. Większej uwagi wymaga krytyczne monitorowanie stopnia umiędzynarodowienia kształcenia, które obejmując ocenę skali, zakresu i zasięgu aktywności międzynarodowej zarówno kadry Instytutu Historii, jak i studentów kierunku historia, przyczyniłoby się do intensyfikacji umiędzynarodowienia kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

Studenci ocenianego kierunku studiów otrzymują wsparcie w uczeniu się, rozwoju społecznym, a także naukowym. Podczas spotkania z zespołem oceniającym jako główne przyczyny wyboru tego kierunku studiów studenci wskazywali na dobrą renomę, jaką cieszy się uczelnia w regionie, potrzeby lokalnego rynku pracy, na którym zauważalny jest brak odpowiedniej liczby historyków i popularyzatorów wiedzy o przeszłości, a także zainteresowanie historią jako dyscypliną nauki. Podkreślali przy tym, iż w toku studiów przekonali się, iż dokonany przez nich wybór okazał się słuszny, zarówno ze względu na możliwość rozwijania swych zainteresowań naukowych, jak i wszechstronne wsparcie, które otrzymują ze strony Uczelni.

Szczególnie istotne z perspektywy studenckiej jest jak najszybsze poznanie zasad i procedur regulujących tok studiów oraz możliwości podejmowania różnorodnej działalności naukowej i społecznej, oferowanych przez Uczelnię. Dlatego też pozytywnie należy ocenić włączenie do programu studiów obligatoryjnego przedmiotu *metody uczenia się i studiowania*, w wymiarze 15h dydaktycznych, któremu przypisano 1 pkt ECTS. Realizowane w jego ramach treści stanowią kompendium wiedzy o procesie kształcenia i sposobach osiągania zakładanych efektów uczenia się (np. o rodzajach zajęć, formach zaliczeń, metodach uczenia się, studenckiej mobilności krajowej i międzynarodowej), a także o elementach systemu wsparcia i motywowania studentów (np. o systemie stypendialnym). Zdaniem zespołu oceniającego warto wzbogacić je o informację na temat znaczenia i formach udziału studentów w działaniach doskonalących jakość kształcenia w Uczelni oraz oferty Biura Karier, na co pozwala zarządzenie Rektora Nr R-0161/36/2016. Pogłębionej refleksji wymaga także metoda weryfikacji efektów uczenia się. Test zawierający pytania o prawo autorskie czy pojęcia związane ze studiami wyższymi nie pozwoli na sprawdzenie efektów z zakresu umiejętności. Narzędziem takim nie może być także ankieta, w której student proszony jest o ocenę pierwszego semestru studiów, pracy dziekanatu czy infrastruktury. Winna być ona wykorzystywana wyłącznie jako narzędzie dydaktyczne pozwalające rozpoznać preferencje uczestników zajęć. Konieczność udoskonalenia sylabusu przedmiotu *metody uczenia się i studiowania* nie powinna jednak zniechęcać ani uczelni ani jednostki do kontynuowania tego, ze wszech miar pożądanego działania.

Studenci wizytowanego kierunku korzystają z możliwości kontaktu z nauczycielami akademickimi zarówno podczas konsultacji, których terminy zostały dostosowane do planu zajęć studentów, jak i za pośrednictwem poczty elektronicznej. Odpowiedzi na zgłaszane tą drogą pytania otrzymują zawsze niezwłocznie. Mailem rozsyłane są także studentom materiały dydaktyczne, wykorzystywane podczas zajęć.

System rozpatrywania próśb i zażaleń w opinii studentów działa sprawnie, a władze dziekańskie otwarte są na postulaty studenckie. Szczególną rolę w działaniu systemu odgrywa instytucja opiekuna roku. Studenci w indywidualnych sprawach związanych z ich tokiem studiów oraz w sprawach wspólnych, dotyczących poszczególnych grup lub całych roczników kontaktują się z właściwym opiekunem, który reprezentuje studentów przez władzami jednostki oraz przekazuje studentom informacje istotne dla ich toku studiów. Należy również docenić rolę starostów, współpracujących z opiekunami roku i władzami dziekańskimi, np. przy układaniu harmonogramu zajęć. Podczas spotkania z zespołem oceniającym studenci bardzo pozytywnie ocenili funkcjonujące rozwiązania w tym zakresie. Istotną rolę w obiegu informacji oraz w systemie wsparcia inicjatyw studenckich pełni również wybierany przez studentów samorząd studencki. Uczelnia zapewnia przedstawicielom społeczności studenckiej finansowanie bieżącej działalności, a także wydarzeń, mających na celu animowanie życia i kultury studenckiej. Należy do nich m.in. „Bal historyka”, w sposób szczególny integrujący studentów ocenianego kierunku. Studenci działający w samorządzie reprezentują również studentów w odpowiednich organach odpowiedzialnych za zapewnianie jakości kształcenia.

Studenci wizytowanego kierunku studiów są zaangażowani w działalność koła naukowego, które współtworzą razem z doktorantami. Studencko-doktoranckie koło naukowe działa aktywnie, biorąc

udział w konferencjach, a także uczestnicząc w badaniach naukowych. Studenci otrzymują dobrą – w ich opinii - opiekę merytoryczną, a także środki materialne do rozwijania swoich zainteresowań naukowych. Warto jednak podkreślić, że na pierwszy plan w działalności koła wysuwają się doktoranci, studencka aktywność jest zdecydowanie mniejsza. Warto wobec tego rozważyć w jaki sposób wspólnie działająca organizacja mogłaby mocniej włączać studentów do badań naukowych i promować ich działalność naukową.

Studenci mają możliwość korzystania z różnych form krajowej i międzynarodowej mobilności, m.in. dzięki umowom bilateralnym. Jednostka regularnie informuje studentów o warunkach udziału w programach wymiany studenckiej oraz sprawuje opiekę nad studentami zarówno w czasie organizowania wyjazdów, jak i po powrocie studentów na Wydział. Mobilność studentów w celach edukacyjnych i naukowych nie jest jednak duża. Ogranicza ją przede wszystkim zła sytuacja materialna studentów i wynikająca stąd konieczność łączenia pracy zarobkowej z nauką.

Zdecydowanie rzadziej do studentów ocenianego kierunku dociera informacja o ofercie Biura Karier (doradztwo zawodowe i psychologiczne, szkolenia z umiejętności przydatnych na rynku pracy, baza praktyk i staży studenckich) i o wsparciu, na jakie mogą liczyć w przygotowaniu się do wejścia na rynek pracy. Warto wobec tego podjąć działania promujące działalność Biura, szczególnie te przedsięwzięcia, które okazać się mogą przydatne studentom historii. Być może wartościowym rozwiązaniem byłoby włączenie tych informacji do treści realizowanych w ramach przedmiotu *metody uczenia się i studiowania*.

Regulamin studiów Uczelni stanowi iż, studenci mogą korzystać z indywidualnej organizacji studiów, o ile samodzielnie wychowują dzieci, są osobami z niepełnosprawnościami, są zaangażowani sportowo, równolegle studiuje na innych kierunkach studiów lub znajdują się w trudnej sytuacji życiowej uzasadniającej w opinii dziekana zastosowanie nadzwyczajnego rozwiązania. Indywidualna organizacja studiów pozwala na ustalenie indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych, wynikających z programu kształcenia oraz zwolnienie studenta z konieczności uczestniczenia w niektórych zajęciach. Studenci wykazujący wybitne zdolności w nauce (średnia z toku studiów nie niższa niż 4,5 oraz inne osiągnięcia naukowe) mają ponadto możliwość studiowania według indywidualnego programu studiów i planu nauczania, który ustalany jest w porozumieniu z opiekunem naukowym i zgodnie z zainteresowaniami naukowymi studenta.

Decyzję o dopuszczeniu studenta do odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania podejmuje Rada Wydziału. Z rozmów przeprowadzonych przez zespół oceniający wynika, że studenci historii pozytywnie oceniają możliwość indywidualizacji programu studiów oraz toku studiów, są o tych obu możliwościach regularnie informowani i w miarę potrzeb z nich korzystają. Jednostka prowadzi działania motywujące studentów do osiągania jak najlepszych wyników w nauce m.in. przyznając tytuł: „Primus in Facultate” oraz „Primus in Universitate”, co sprzyja też pozytywnej rywalizacji pomiędzy studentami.

Jednostka zdefiniowała zasady, według których wspiera proces kształcenia studentów z niepełnosprawnościami. Kluczowymi osobami w systemie pomocy adresowanej do tej grupy studentów są opiekunowie roku oraz Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnością. Uczelnia oferuje pomoc techniczną, organizacyjną oraz materialną (stypendialną), np. w ramach projektu „Warto się uczyć” dla studentów z niepełnosprawnościami wzroku. Pełna informacja o formach wsparcia uruchamianych z myślą o tej grupie studentów znajduje się na stronie internetowej Uczelni oraz Jednostki.

Studenci pozytywnie oceniają jakość obsługi administracyjnej w sprawach związanych z procesem dydaktycznym, pomocą materialną oraz organizację pracy dziekanatów. Cenią sobie sprawną komunikację z pracownikami administracyjnymi Uczelni, która w większości odbywa się za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Studenci ocenianego kierunku mają możliwość oceny każdego zajęć dydaktycznych, w których uczestniczą. Dokonują jej za pomocą ankiety, którą wypełniają anonimowo i dobrowolnie. Wyniki ankiet analizowane są przez komisję odpowiedzialną za zapewnianie jakości kształcenia, która na ich podstawie proponuje działania doskonalące. Stosowany na Uczelni system ankietyzacji koncentruje się na ewaluacji pracy nauczycieli akademickich – prowadzenia zajęć czy wsparcia udzielanego studentom

w procesie uczenia się. Brak natomiast formalnych bądź nieformalnych rozwiązań pozwalających na ocenę innych form wsparcia adresowanych do studentów, np. dostępności i skuteczności programów wymiany międzynarodowej czy funkcjonowania i oferty Biura Karier. Zespół oceniający rekomenduje wdrożenie narzędzi służących gromadzeniu i analizowaniu opinii studentów o tych obszarach działania Uniwersytetu, które nie są wprost powiązane z realizacją programu studiów, ale proces ten w istotny sposób wspierają. Warto także opracować i upowszechnić wśród społeczności studenckiej zasady reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa studenta, przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji i przemocy wobec studentów oraz pomocy ofiarom takich działań. Nie wszystkim tym problemom zaradzić może bowiem sam Dziekan, którego studenci ocenianego kierunku postrzegają jako jedyną instytucję, do której zgłosić mogliby tego typu przypadki.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

System opieki i wsparcia studentów w procesie kształcenia można określić jako kompleksowy, obejmujący kluczowe elementy tego procesu: pomoc naukową, materialną i organizacyjną. Zarówno uczelnia, jak i jednostka realizująca kształcenie na kierunku historia reagują na opinie studentów ujawniane w ankietach ewaluujących zajęcia, jaki i potrzeby/postulaty zgłaszane indywidualnie bądź za pośrednictwem samorządu studenckiego czy starostów roku. Do skutecznego uczenia się i korzystania z możliwości rozwoju stwarzanych przez Uczelnię przygotowuje studentów I roku opiekun roku oraz obligatoryjny przedmiot *metody uczenia się i studiowania*. Na dalszych etapach studiów ważnym wsparciem są regularnie prowadzone przez nauczycieli akademickich konsultacje (prowadzone także mailowo) i materiały dydaktyczne udostępniane w wersjach elektronicznych. Bez zarzutu działa system analizy i uwzględniania skarg, próśb i zażaleń składanych przez studentów, pozytywnie jest także oceniana przez nich praca dziekanatów. Jednostka indywidualizuje wsparcie adresowane dla studentów, uwzględnienia potrzeby osób z niepełnosprawnościami, studentów znajdujących się w specyficznych sytuacjach życiowych, a także tych wyróżniających się w nauce. System opieki i wsparcia studentów w procesie kształcenia winien być jednak regularnie przeglądany i doskonalony, a w działaniach tych uczestniczyć powinni także studenci, których opinia może okazać się ważna nie tylko w sprawach ściśle związanych z realizacją programu studiów, ale także wspierających ten proces pośrednio (np. funkcjonowanie programów mobilności krajowej i zagranicznej).

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Wszystkie grupy interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych mają zapewniony publiczny dostęp do jasnej i pełnej informacji o działalności dydaktycznej, naukowej i popularyzatorskiej prowadzonej przez Instytut Historii i Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego im. Jana Długosza w Częstochowie. Podstawowym narzędziem komunikacji zarówno ze studentami

i nauczycielami akademickimi, jak i kandydatami na studia są strony internetowe Instytutu i Wydziału, odsyłające w razie potrzeby na stronę główną Uczelni oraz do Biuletynu Informacji Publicznej. Obie gwarantują dostęp do informacji także osobom niedowidzącym. Pełną wiedzę o studiach historycznych uzyskać można także na miejscu, w siedzibie Instytutu i Wydziału – regularnie aktualizowane są bowiem tablice ogłoszeń, wyjaśnieniami służy także dziekanat oraz sekretariat Instytutu. Głównym źródłem informacji o procesie kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest strona Instytutu Historii, zawierająca dziewięć podstron (Instytut, Nauka, Jakość kształcenia, Dydaktyka, Dla kandydatów, Dla studentów, Pracownicy, Ogłoszenia, Współpraca międzynarodowa) – każda z kilkoma zakładkami. Strona Instytutu jest czytelna i łatwa w obsłudze. Dostarcza ona pełnej wiedzy o efektach uczenia się i programie studiów pierwszego i drugiego stopnia, semestralnym planie studiów oraz tygodniowym rozkładzie zajęć, wymaganiach stawianych pracom dyplomowym, zasadach organizacji i zaliczania praktyk zawodowych, uzyskiwanych po ukończeniu studiów kwalifikacjach. Zapewnia dostęp do regulaminu studiów, zawiera także karty przedmiotów (sylabusy) oraz informacje o terminach konsultacji wykładowców i dostępności opiekunów roku. Strona internetowa Instytutu odsyła także studentów do USOS, Biura Karier, Biblioteki Uniwersyteckiej, strony Wydziału i Uniwersytetu. Zastrzeżenia zespołu oceniającego wzbudza jednak nieaktualność informacji dotyczących procesu rekrutacji (w zakładce „Dla kandydatów” znajdują się bowiem informacje o warunkach rekrutacji i kryteriach kwalifikacji obowiązujących w roku akademickim 2014/2015), osiągnięć studentów (w zakładce „Z życia studenta” znajduje się informacja o udziale studenta w konferencji naukowej w 2017 r.) czy efektów uczenia się, które odniesione zostały do nieistniejących już efektów obszarowych, zamiast do Polskiej Ramy Kwalifikacji. W niektórych zakładkach brak z kolei treści lub są one niepełne. Tak np. niczego nie można dowiedzieć się o działalności Studencko-Doktoranckiego Koła Naukowego (błąd w przekierowaniu), seminariach dyplomowych (brak treści w zakładce poświęconej właśnie seminariom) czy działalności Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (brak informacji pod trzema linkami w zakładce System Zapewniania Jakości Kształcenia). Tylko część nauczycieli akademickich związanych z Instytutem zdecydowała się na opublikowanie na stronie internetowej Instytutu informacji o swoich zainteresowaniach naukowych, wiedza zatem o potencjale naukowym i dydaktycznym środowiska odpowiedzialnego za kształcenie na kierunku historia, dostępna interesariuszom zewnętrznym jest niepełna. Wskazane luki czy niedociągnięcia wiążą się z trwającymi na Uniwersytecie im. Jana Długosza w Częstochowie zmianami organizacyjnymi. Utworzenie nowej struktury Uczelni (na mocy nowego jej statutu) spowodowało konieczność przebudowy stron internetowych wszystkich jednostek uniwersyteckich, w tym Wydziału Humanistycznego i Instytutu Historii. Zespół oceniający rekomenduje więc kontynuowanie prac dostosowawczych, ale także wzbogacenie strony Instytutu bądź Wydziału o dane dotyczące losów zawodowych absolwentów oraz informację o efektach ankiet studenckich. Zarówno dane zbiorcze dotyczące np. najczęściej wybieranych przez absolwentów miejsc pracy, jaki i przykłady indywidualnych karier są jednym z najlepszych sposobów zilustrowania celów kształcenia i sylwetki absolwenta oraz potwierdzeniem osiągania założonych efektów uczenia się. Z kolei udostępnienie informacji zwrotnej o efektach prowadzonych ankiet studenckich oraz podejmowanych na całym Wydziale bądź wyłącznie w odniesieniu do ocenianego kierunku działaniach doskonalących jakość kształcenia wzmocnić mogą zaangażowanie studentów nie tylko w proces ankietyzacji, ale także w działania projakościowe. Systematycznego przeglądu informacji dotyczących procesu kształcenia zamieszczanych na stronach internetowych Instytutu Historii dokonują członkinie Kierunkowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, reprezentujące nauczycieli akademickich i studentów. Nie tylko monitorują one kompleksowość i aktualność zamieszczanych na stronie informacji, ale także same – niekiedy przy współpracy z sekretariatem Instytutu - wdrażają niezbędne zmiany. O stronę wydziałową dbają Prodziekani ds. studencko-dydaktycznych oraz pracownicy dziekanatu.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Informacje dotyczące studiów na kierunku historia, zamieszczane na stronach internetowych Wydziału Humanistycznego i Instytutu Historii Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie są kompleksowe, i czytelne, w zdecydowanej większości także aktualne i pełne. Dostosowane są do potrzeb poszczególnych grup studenckich oraz różnych grup interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, z uwzględnieniem potrzeb osób niedowidzących. W związku z trwającymi na uczelni zmianami organizacyjnymi zawartość obu stron (instytutowej i wydziałowej) ulega obecnie przebudowie. Zespół oceniający rekomenduje wykorzystanie tej sytuacji do pogłębionego przeglądu wszystkich treści w celu ich aktualizacji oraz poszerzenie informacji zamieszczanych na stronach internetowych o dane dotyczące losów absolwentów czy uogólnione wyniki ankiet studenckich wraz z wynikającymi z nich wnioskami.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

System zapewniania jakości kształcenia funkcjonujący w Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie zbudowany został w 2012 r. Jego kluczowymi elementami są: ogólnouniwersytecka Rada ds. Jakości Kształcenia, wydziałowe i kierunkowe zespoły ds. jakości kształcenia i – jeśli dziekani tak postanowią - wydziałowe zespoły ds. oceny jakości kształcenia. Wszystkie te podmioty działają w oparciu o akty prawa wewnętrznego: uchwały Senatu, zarządzenia Rektora, uchwały rad wydziałów oraz zarządzenia dziekanów, dostępne na stronie Uniwersytetu oraz na stronach poszczególnych jednostek. Sposób funkcjonowania systemu na całej uczelni szczegółowo i czytelnie przedstawia prezentacja zamieszczona na stronie uniwersyteckiej poświęconej USZJK, efekty podejmowanych działań przedstawiają natomiast publikowane w tym samym miejscu coroczne sprawozdania. Zgodnie z przyjętymi założeniami o jakość kształcenia na kierunku historia zabiegać powinni wszyscy nauczyciele akademicki, pracownicy administracji, zapewniający obsługę procesu kształcenia oraz studenci, w szczególności ich organy przedstawicielskie, ale kluczową rolę w działaniach tych odgrywają Prodziekan ds. studenckich i Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, Pełnomocnik Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz Dyrektor Instytutu Historii ds. Dydaktyki wraz z Kierunkowym Zespołem ds. Jakości Kształcenia. W obu podmiotach kolegialnych swoich przedstawicieli mają studenci, a skład tych podmiotów zatwierdzony został przez Radę Wydziału. Kompetencje obu tych ciał, sposób ich wyboru oraz zasady ich procedowania zostały określone w odrębnych regulaminach. Dodatkowo, działania zespołu kierunkowego opisane zostały „krok po kroku” w dokumencie pn. „Działania i procedury w zakresie podnoszenia jakości kształcenia na kierunku historia”. Do zadań Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia należy:

- 1) analizowanie zgodności realizowanego procesu kształcenia z misją i polityką jakości Uczelni;
- 2) proponowanie zmian w programie studiów polegających na jego dostosowaniu do obowiązujących aktów prawnych i oczekiwań rynku pracy, z uwzględnieniem opinii interesariuszy wewnętrznych oraz wniosków z monitorowania losów zawodowych absolwentów historii;
- 3) określanie i wdrażanie działań służących doskonaleniu jakości kształcenia, np. przeprowadzanie hospitacji, doskonalenie metod dydaktycznych i sposobów weryfikacji efektów uczenia się, diagnozowanie potrzeby dostosowania infrastruktury dydaktycznej do celów i metod kształcenia, itp.

- 4) nadzorowanie realizacji systemu akumulacji i transferu punktów ECTS;
- 5) monitorowanie sposobów weryfikacji zakładanych efektów uczenia się, w tym jakości prac dyplomowych i przebiegu egzaminów dyplomowych oraz prawidłowości zasad oceniania.

Wnioski ze swoich prac oraz propozycje konkretnych działań, w tym zmian w programie studiów kierunkowy zespół przedstawia Dyrektorowi i Radzie Naukowej Instytutu, a po zaakceptowaniu – Wydziałowemu Zespołowi ds. Jakości Kształcenia i Prodziekanowi ds. studenckich. Raz w roku zespół dokonuje oceny osiągniętych efektów uczenia się oraz przygotowuje sprawozdanie z podjętych przez siebie działań. Na ich podstawie zespół wydziałowy przygotowuje sprawozdanie z działań doskonalących jakość kształcenia i ocenę osiągniętych efektów uczenia się na całym Wydziale. Sprawozdań tych brak na stronie Instytutu i Wydziału, chociaż wszystkie znajdują się w postaci papierowej w archiwum zespołu. Wydziałowy Regulamin kierunkowych zespołów ds. jakości kształcenia wprowadza możliwość zaangażowania członków zespołu do przygotowywania opinii w indywidualnych sprawach studenckich dotyczących uznawania efektów uczenia się, wznowienia studiów, przeniesienia z innej uczelni lub innego kierunku. Doroczne sprawozdania zespołu odpowiedzialnego za doskonalenie jakości kształcenia na kierunku historia świadczą, że jest ona w Instytucie Historii skwapliwie wykorzystywana. Oprócz regularnego okresowego przeglądu programu studiów i procesu kształcenia, analizowania sylabusów pod względem ich aktualności, zgodności metod dydaktycznych z formą zajęć oraz metod weryfikacji z zakładanymi efektami uczenia się, monitorowania procesu hospitacji i przebiegu procesu dyplomowania, analizowania ankiet studenckich, dostosowywania programu studiów do zmieniających się oczekiwań rynku pracy i wymagań sformułowanych w zmieniających się aktach prawa wyższego rzędu, przygotowywania zasad rekrutacji, przeglądu stron internetowych i USOS, członkowie zespołu opracowują wytyczne dotyczące realizacji programu studiów przez poszczególnych studentów – wznowiających studia bądź korzystających z prawa do indywidualnej organizacji studiów. Zadaniem zespołu jest zatem nie tylko przeglądanie, ewaluowanie i analizowanie całego procesu kształcenia oraz projektowanie w oparciu o wyniki tych prac nowych rozwiązań służących doskonaleniu jakości kształcenia na kierunku, ale także ich wdrażanie (np. samodzielne aktualizowanie strony internetowej Instytutu, prowadzenie programu wymiany studenckiej z Czerkaskim Uniwersytetem Narodowym, organizowanie spotkań ze studentami w celu promocji programu Erasmus czy omówienia regulaminu studiów) oraz współuczestniczenie w bieżącym zarządzaniu studiami. Zdaniem zespołu oceniającego to obciążenie ponad siły niewielkiego zespołu osób, nawet tak pracowitego i odpowiedzialnego, jak ten działający w Instytucie Historii Uczelni. Wskutek stałego przeciążenia bieżącymi działaniami niektóre podstawowe zadania zespołu wykonywane są tylko częściowo lub pobieżnie. Tak np. jedynym elementem procesu dyplomowania regularnie monitorowanym przez zespół kierunkowy jest przestrzeganie procedury antyplagiatowej, czego dowodzą sprawozdania roczne zespołu. Wątpliwości co do jakości przeprowadzanych analiz budzić może także brak jakichkolwiek uwag i zastrzeżeń do realizacji programu studiów w efekcie przeprowadzanych okresowo przeglądów, obejmujących 12 obszarów, w tym m.in. program studiów, praktyki studenckie, weryfikację efektów uczenia się. Nie ujawniły one żadnej ze słabości wskazanej przez zespół oceniający w kryterium 1, 2 i 5 niniejszego raportu. Warto więc zadbać o pogłębioną refleksję nad poszczególnymi etapami procesu kształcenia zmniejszając liczbę zadań stawianych przed Kierunkowym Zespołem ds. Jakości Kształcenia oraz wyraźnie rozdzielając kompetencje zespołów projakościowych i kompetencje pionu zarządczego, odpowiedzialnego za prowadzenie studiów i wdrażanie działań doskonalących jakość kształcenia.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Wewnętrzny system zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie jest spójny z systemem ogólnouniwersyteckim, budowanym konsekwentnie od 2012 r. Projektowanie procesu kształcenia, zmiany w programie studiów, uchwalanie zasad rekrutacji odbywa się w sposób formalny,

zgodny z przyjętymi procedurami. Jakość kształcenia na ocenianym kierunku podlega stałemu monitorowaniu. Nie zawsze jednak dokonywane okresowe przeglądy procesu kształcenia wydają się być pogłębione i tym samym efektywnie wykorzystywane w procesie doskonalenia jakości kształcenia. Ma to związek – zdaniem zespołu oceniającego – z obciążeniem Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia działaniami związanymi z bieżącym prowadzeniem studiów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej nie sformułowało w uzasadnieniu uchwały w sprawie ostatniej oceny programowej na kierunku historia zaleceń o charakterze naprawczym. Poprzednio dokonano oceny instytucjonalnej obejmującej działalność Wydziału Filologiczno-Historycznego w roku akademickim 2012/2013, przyznając ocenę pozytywną (uchwała Nr 615/2013 z dnia 3 października 2013 r.).

Zalecenie

Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności oraz ocena ich skuteczności

5. Załączniki:

Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 64, z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1787).
5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2018 r. poz. 1861).
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz. U z 2018 r. poz. 2218).
7. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2019 poz. 1450), a także obowiązujące do końca roku akademickiego przersedzającego ocenę programową rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. nr 25, poz. 131).
8. Statut Polskiej Komisji Akredytacyjnej przyjęty uchwałą Nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, z późn. zm.
9. Uchwała Nr 67/2019 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej.

Szczegółowe kryteria dokonywania oceny programowej
Profil ogólnoakademicki

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Standard jakości kształcenia 1.1

Koncepcja i cele kształcenia są zgodne ze strategią uczelni, mieszczą się w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których kierunku jest przyporządkowany, są powiązane z działalnością naukową prowadzoną w uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach oraz zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Standard jakości kształcenia 1.2

Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscypliną lub dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek, opisują, w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiąmane przez studentów, a także odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu.

Standard jakości kształcenia 1.2a

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, zawierają pełny zakres ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 1.2b

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera zawierają pełny zakres efektów, umożliwiających uzyskanie kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 i 2245).

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Standard jakości kształcenia 2.1

Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach.

Standard jakości kształcenia 2.1a

Treści programowe w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy obejmują pełny zakres treści programowych zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.2

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.2a

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.3

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się oraz umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 2.4

Jeśli w programie studiów uwzględnione są praktyki zawodowe, ich program, organizacja i nadzór nad realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów zapewniają prawidłową realizację praktyk oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w szczególności tych, które są związane z nabywaniem kompetencji badawczych.

Standard jakości kształcenia 2.4a

Program praktyk zawodowych, organizacja i nadzór nad ich realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.5

Organizacja procesu nauczania zapewnia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na nauczanie i uczenie się oraz weryfikację i ocenę efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.5a

Organizacja procesu nauczania i uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy jest zgodna z regułami i wymaganiami w zakresie sposobu organizacji kształcenia zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Standard jakości kształcenia 3.1

Stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

Standard jakości kształcenia 3.2

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, jak również pozwalają na sprawdzenie i ocenę wszystkich efektów uczenia się, w tym w szczególności przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 3.2a

Metody weryfikacji efektów uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 3.3

Prace etapowe i egzaminacyjne, projekty studenckie, dzienniki praktyk (o ile praktyki są uwzględnione w programie studiów), prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe/artystyczne lub inne związane z kierunkiem studiów, jak również udokumentowana pozycja absolwentów na rynku pracy lub ich dalsza edukacja potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Standard jakości kształcenia 4.1

Kompetencje i doświadczenie, kwalifikacje oraz liczba nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami zapewniają prawidłową realizację zajęć oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 4.1a

Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 4.2

Polityka kadrowa zapewnia dobór nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, oparty o transparentne zasady i umożliwiający prawidłową realizację zajęć, uwzględnia systematyczną ocenę kadry prowadzącej kształcenie, przeprowadzaną z udziałem studentów, której wyniki są wykorzystywane w doskonaleniu kadry, a także stwarza warunki stymulujące kadrę do ustawicznego rozwoju.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Standard jakości kształcenia 5.1

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia są nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności, jak również są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w sposób zapewniający tym osobom pełny udział w kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej.

Standard jakości kształcenia 5.1a

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa uczelni, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 5.2

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza podlegają systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Standard jakości kształcenia 6.1

Prowadzona jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z pracodawcami, w konstruowaniu programu studiów, jego realizacji oraz doskonaleniu.

Standard jakości kształcenia 6.2

Relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów i wpływ tego otoczenia na program i jego realizację podlegają systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Standard jakości kształcenia 7.1

Zostały stworzone warunki sprzyjające umiędzynarodowieniu kształcenia na kierunku, zgodnie z przyjętą koncepcją kształcenia, to jest nauczyciele akademicki są przygotowani do nauczania, a studenci do uczenia się w językach obcych, wspierana jest międzynarodowa mobilność studentów i nauczycieli akademickich, a także tworzona jest oferta kształcenia w językach obcych, co skutkuje systematycznym podnoszeniem stopnia umiędzynarodowienia i wymiany studentów i kadry.

Standard jakości kształcenia 7.2

Umiędzynarodowienie kształcenia podlega systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Standard jakości kształcenia 8.1

Wsparcie studentów w procesie uczenia się jest wszechstronne, przybiera różne formy, adekwatne do efektów uczenia się, uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów, sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i osiąganiu efektów uczenia się oraz w przygotowaniu do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności, motywuje studentów do osiągania bardzo dobrych wyników uczenia się, jak również zapewnia kompetentną pomoc pracowników administracyjnych w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Standard jakości kształcenia 8.2

Wsparcie studentów w procesie uczenia się podlega systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Standard jakości kształcenia 9.1

Zapewniony jest publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku oraz o przyznawanych kwalifikacjach, warunkach przyjęcia na studia i możliwościach dalszego kształcenia, a także o zatrudnieniu absolwentów.

Standard jakości kształcenia 9.2

Zakres przedmiotowy i jakość informacji o studiach podlegają systematycznym ocenom, w których uczestniczą studenci i inni odbiorcy informacji, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Standard jakości kształcenia 10.1

Zostały formalnie przyjęte i są stosowane zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów oraz prowadzone są systematyczne oceny programu studiów oparte o wyniki analizy wiarygodnych danych i informacji, z udziałem interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów oraz zewnętrznych, mające na celu doskonalenie jakości kształcenia.

Standard jakości kształcenia 10.2

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia, których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane w doskonaleniu jakości.

Polska
Komisja
Akredytacyjna

www.pka.edu.pl